

مؤلفه‌های ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران

محبوبه قربانی *

دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی

استادیار، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، تهران، ایران.

دریافت: ۱۴۰۲/۸/۱۴ | پذیرش: ۱۴۰۲/۱۱/۲۸ | مقاله برای اصلاح به مدت ۲۷ روز نزد پدیدآوران بوده است.

نشریه علمی (رتبه بین‌المللی)
پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران
شاپا (چاپی) ۲۲۵۱-۸۲۲۳
شاپا (الکترونیکی) ۲۲۵۱-۸۲۳۱
نمایه در **ISC و SCOPUS .LISTA**
<http://jipm.irandoc.ac.ir>
دوره XX | شماره X | صص XX-XX
۱۳XX X

نوع مقاله: پژوهشی

به این مقاله به شکل زیر استناد کنید:

درون متن:

(قربانی، زودآیند)

در فهرست منابع:

قربانی، محبوبه. زودآیند. مؤلفه‌های ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران. پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات. (دسترسی در

<http://Jipm.irandoc.ac.ir>

روز/ماه/سال)

چکیده: با توجه به اهمیت داده در نظر است مؤلفه‌های ابتکار داده باز در سازمان شناسایی و دست‌بندی شوند. پژوهش از نوع کاربردی، کیفی و با روش تحلیل مضمون انجام شده است. جامعه آماری ۱۵ نفر از مدیران و متخصصان بودند که به دلیل داشتن تجربه و دانش در حوزه داده باز در سازمان با روش هدفمند انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته گردآوری شد. مصاحبه‌ها در نرم‌افزار maxqda در سه مرحله به صورت استقرائی کدگذاری شد الزامات ابتکار داده باز شامل ایجاد و توسعه بسترهای تولید، کیفیت‌بخشی و انتشار داده، توسعه فرایندهای مدیریتی، ترویج فرهنگ داده باز، ایجاد ساز و کارهای حقوق مالکیت معنوی، پیاده‌سازی سیاست‌های شفافیت دولت، توسعه آموزش‌های تخصصی و مشارکت در برنامه‌های ملی است ظرفیت‌های ابتکار داده باز شامل داده‌ها و فراداده‌های سازمان، زیرساخت‌های استخراج و آماده‌سازی، انتشار و اشتراک داده‌ها در قالب‌های استاندارد و امکانات جستجوی مناسب، حمایت مدیریت ارشد با اتخاذ سیاست‌های مناسب، جایگاه‌های تخصصی در ساختار و مهارت‌های تخصصی در سازمان و تجربه‌ها و به‌روشنی‌های ملی و بین‌المللی است. موانع و محدودیت‌ها شامل مشکلات فنی تولید و آماده‌سازی و محدودیت‌های دسترسی به داده‌ها، عدم تطابق فرایندهای تخصصی با اهداف ابتکار داده باز، کم‌توجهی به اهمیت و فقدان سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها و مشکلات مدیریتی همراه با محدودیت دانش و مهارت‌های تخصصی، عدم روزآمدسازی اطلاعات و داده‌های سامانه‌ها و بانک‌های اطلاعاتی است. فواید و نتایج انتفاع جامعه، ارتباط با مخاطبان، تحقق اهداف دولت و حمایت از کارآفرینان نتایج برون سازمانی و توسعه پژوهش‌های داده‌محور، تحول سازمانی، خلق ارزش، ارتقای خدمات و مرجعیت سازمان، کسب منافع سازمانی، تقویت زیرساخت‌های فناوری از نتایج مثبت برنامه داده باز برای سازمان است. ابتکار داده باز نیازمند برنامه‌ریزی، تامین منابع و زیرساخت‌های فنی و محتوایی است و با آموزش و ترویج فرهنگ داده باز، رفع چالش‌های مدیریتی و تدوین سیاست‌های مناسب موجب تحقق اهداف عالی در ارتقای خدمات و حمایت از کسب و کارهای نوپا، کاهش فساد و افزایش شفافیت می‌شود. سازمان باید رویکرد دسترسی باز به داده‌های محتوایی و فراداده‌های خود را با تدوین یک برنامه منسجم در پیش گیرند.

کلیدواژه‌ها: ابتکار داده باز، دسترسی آزاد، دولت باز، سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران، شفافیت

*پدیدآور رابط محبوبه قربانی mahghorbani1353@gmail.com

۱. مقدمه

مفهوم داده باز^۱ از زمان انتشار بیانیه اوپاما در سال ۲۰۰۹ درباره "دولت باز"^۲، مورد توجه قرار گرفت (Mc dermott, 2010). واژه "باز" اشاره به توانایی همه شهروندان به منظور دسترسی، مشارکت و استفاده از منابع مشترک دارد. (Bauwens, Restakis, Dafermos & Figueiredo, 2015) داده‌های باز دولتی نیز، داده‌هایی هستند که به طور برخلاف قالب خوانا و ماشینی در دسترس هستند تا کسب و کارهای دیگر و شهروندان بتوانند با استفاده مجدد از این داده‌ها، محصولات و خدماتی با ارزش افزوده خلق کنند. (Janssen, 2011) داده باز جدایی سنتی بین سازمان‌های عمومی و مردم را ترمیم می‌کند. داده باز دستاوردی دولتی است که در آن دولت به عنوان یک سیستم باز عمل کرده و فعالانه با محیط خود در ارتباط است. انتشار داده می‌تواند اثرات گسترده‌ای بر بخش عمومی داشته باشد. (هراتی، پوراحمدی و ستارچه، ۱۳۹۶؛ به نقل از Janssen, Charalabidis & Zuiderwijk, 2012) حکومت داده باز، رویکرد جدیدی است که می‌تواند به موسسات بخش عمومی در بهبود کیفیت فرآیندهای تصمیم‌گیری و خدمات عمومی یاری رساند. وجه عملگرایی داده‌های باز، معطوف به توسعه پایدار است که برآیند آن رشد اقتصادی و ایجاد شغل، بهبود کارایی و اثربخشی خدمات عمومی، افزایش شفافیت، پاسخگویی در برابر عملکرد، مشارکت اجتماعی شهروندان، تسهیل اشتراک‌گذاری بهتر اطلاعات درون دولت‌ها، تضمین آموزش با کیفیت و عادلانه و ترویج فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر برای همه است (فانع، ۱۳۹۸). کتابخانه‌ها به عنوان سازمان‌هایی عموماً زیر مجموعه دولت‌ها، در کمک به مردم برای یافتن و دسترسی به اطلاعات مورد نیاز و تلاش برای ارتقا مشارکت شهروندان و ورود به حوزه دیجیتال، آنها را به شریکی واقعی برای ابتکارات داده‌های باز تبدیل کرده است. با توجه به این مأموریت مهم است که کتابخانه‌ها به طور فعال در جنبش داده باز از طریق ارائه خدمات مرجع و فرصت‌های یادگیری سواد داده، در دسترس قرار دادن داده‌های خود برای عموم و همکاری با موسسات عمومی برای ایجاد و نگهداری پورتال‌های داده باز مشارکت دارند. آنها می‌توانند با سازماندهی رویدادهایی برای آگاهی‌بخشی یا ایجاد تعامل با منابع داده باز به جنبش و اکوسیستم داده باز کمک کنند. (IFLA, 2021) کتابخانه ملی فنلاند در ابتکار داده باز خود مجموعه داده‌هایی شامل منابع دیجیتالی تمام متن کتابخانه و فراداده‌های آنها، اصطلاحنامه‌ها، هستی‌نگاری‌ها و بانک‌های مستندات را از طریق پورتال داده باز و "API" های خود ارائه داده است.^۳ در سال ۲۰۱۸ کتابخانه ملی لوکزامبورگ مجموعه گسترده‌ای از داده‌های خود را با حق

^۱ Open data

^۲ Open government

^۳ <https://data.nationallibrary.fi/>

مالکیت معنوی شفاف در ادامه استراتژی انتشار داده باز دولتی منتشر کرد. برای این خدمت چندین برنامه نرم‌افزاری نیز طراحی و در دسترس قرار گرفت.^۱ دولت سنگاپور نیز در سال ۲۰۱۱ پورتال داده باز از مجموعه داده‌های ۷۰ موسسه دولتی با بیش از ۱۰۰ اپلیکیشن (برنامه نرم‌افزاری) را ایجاد کرد. کتابخانه ملی سنگاپور نیز در این پورتال مجموعه‌های داده باز متنوعی را شامل اطلاعات و آدرس کتابخانه‌ها، اطلاعات نام خیابان‌ها و مکان‌ها، کتاب‌های الکترونیکی داستان‌های کوتاه خواندنی، مجموعه کتاب‌های الکترونیکی مالایی برای کودکان و بانک مستندات نام کتابخانه منتشر و در دسترس قرار داده است.^۲ کتابخانه ملی بریتانیا نیز در پورتال داده باز خود مجموعه‌های متعددی از داده‌های کتابشناختی در قالب‌های متنوع را در دسترس قرار داده است. این داده‌ها شامل اطلاعات کتابشناختی کتب، نشریات، اطلاعات فهرست‌نویسی پیش از انتشار، مجموعه‌های ادبی، مجموعه‌های موسیقی و ... را تحت مجوز کرییتیو کامنز^۳ در قالب‌های N-Triples, RDF/XML یا Turtle (ttl)، در دسترس قرار داده است.^۴ کتابخانه کنگره نیز دسترسی پایدار به مجموعه‌های داده‌ای خود را که توسط متخصصان موضوعی انتخاب شده‌اند، فراهم کرده است. این مجموعه‌های داده‌ای، منابعی برای جامعه نوظهور علوم داده ارائه می‌کند. بسیاری از این مجموعه‌ها برای دانلود فوری در دسترس هستند اما سناریوهایی نیز برای این دسترسی‌ها تهیه شده است. داده‌هایی که توسط افراد به صورت پرونده‌های CSV، zip ایجاد شده است. آرشیو وب کتابخانه کنگره شامل مجموعه داده‌های مستخرج است که برای دانلود، استفاده مجدد و تحقیق، در اختیار کاربران قرار می‌دهد.^۵ پورتال داده باز دولت استرالیا نیز به عنوان منبع اصلی داده باز دولتی این کشور، ایجاد شده است. کتابخانه ملی استرالیا نیز در این پورتال مجموعه‌های داده‌ای متنوعی را منتشر کرده است. مهم‌ترین مجموعه‌های داده کتابخانه استرالیا عبارت است از: نشریه "H.M.S. Endeavour" شامل نسخه‌های مجله با پیوند به صفحات رقمی شده در قالب xml، مجموعه صفحات موسیقی در قالب xml که بیش از ۱۱۰۰۰ مدرک را شامل می‌شود. مجموعه داده‌های نام افراد و سازمان‌های استرالیایی پایگاه Trove که براساس بانک مستندات نام، ساخته شده است.^۶ در ایران نیز برنامه‌های داده باز در قالب دو پورتال اجرا شده است. پایگاه

^۱ <https://data.europa.eu/en/news/national-library-luxembourg-releases-high-quality-datasets>

^۲ https://data.gov.sg/dataset/libraries?resource_id=f6422e78-d829-4b36-b91a-0eed9cff3f7d

^۳ Creative Commons

^۴ <https://www.bl.uk/collection-metadata/downloads>

^۵ <https://guides.loc.gov/datasets/introduction>

^۶ <https://data.gov.au/search?organisation=National%20Library%20of%20Australia>

داده باز ایران^۱ که داده‌های دولتی ایران را در یک جا جمع کرده و آن‌ها را در قالب‌های ماشین‌خوان (مانند CSV یا JSON و XLS) در یک مجموعه متمرکز ارائه داده است. سامانه ملی کاتالوگ^۲ و مجموعه داده‌های باز و کاربردی کشور نیز تحت نظارت سازمان فناوری اطلاعات ایران طراحی و پیاده‌سازی شده است. در حال حاضر بانک اطلاعاتی کتابخانه‌های کشور (شابکا) که در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران ایجاد شده و به روزرسانی می‌شود، در این پایگاه به اشتراک گذاشته شده است.

در دهه‌های اخیر داده به عنوان با ارزش‌ترین دارایی سازمان‌ها برای رشد و تحول و اتخاذ راه‌کارهای مناسب و تولید ارزش افزوده، مورد توجه قرار گرفته است. کتابخانه‌ها و مراکز اسنادی همسو با این گرایش جهانی و در پاسخ به نیازهای جدید مخاطبان و ضرورت مدیریت داده‌های در اختیار خود، برنامه‌ها و سیاست‌های مبتنی بر داده را در پیش گرفته‌اند. سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران با داشتن گنجینه‌ای غنی از منابع متنوع اطلاعاتی، مأموریت‌های مهمی مطابق اساسنامه خود در دسترس‌پذیری و اشاعه اطلاعات موجود این منابع برای مخاطبان خود در سطح ملی و بین‌المللی دارد. سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران همانند بسیاری از سازمان‌های دولتی با پیوستن به سامانه انتشار و دسترس‌پذیری آزاد به اطلاعات تلاش کرده است تا در این برنامه ملی سهمی باشد. اما با توجه به رشد و توسعه کسب و کارهای داده‌محور و نیاز پژوهشگران به داده‌های محتوایی منابع، این مأموریت با چالش‌های جدیدی روبرو شده است. این چالش‌ها با توجه به درخواست‌های مجموعه‌های داده شامل داده‌های متنی یا تصویری منابع دیجیتال و فراداده‌های کتابشناختی و سندی پایگاه-های اطلاعاتی سازمان ایجاد شده است. همچنین سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران برای شروع مسیر تحول دیجیتال همگام با سازمان‌ها و مراکز اطلاعاتی و سایر کتابخانه‌ها و آرشیوها در سطح جهانی، باید توجه به داده و اهمیت آن را در سیاست‌ها و برنامه‌های خود در پیش گیرد تا بتواند جایگاه خود را در بین نقش-آفرینان حوزه اطلاعات و داده در جامعه و در سطح جهانی ارتقاء دهد. با توجه به سیاست‌های دولت در شفافیت و پیشگیری از فساد، طبق ماده ۲۲ مصوبه جلسه شانزدهم شورای فناوری اطلاعات در سال ۱۴۰۱ دستگاه‌های اجرایی ملزم به ایجاد سامانه شفافیت به منظور انتشار اطلاعات و داده‌های خود برای جامعه هستند.^۳ توجه به بازکردن داده‌های سازمان برای اجرای تکالیفی که دولت به دستگاه‌های اجرایی محول کرده است و نیازهای جدید جامعه به داده‌های سازمان و همچنین الزامات سازمان برای تحول دیجیتال با محوریت داده، دسترس‌پذیری و انتشار باز داده‌ها را ضروری می‌نماید. در سال‌های اخیر گام‌های جدیدی در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران به منظور توجه به ارزش داده و منافع جامعه و سازمان دارد با

^۱<https://iranopendata.org/>

^۲<https://data.gov.ir/web/guest/home>

^۳ <https://qavanin.ir/Law/TreeText/289847>

اقداماتی نظیر برگزاری رویدادهای استارت‌آپی متمرکز بر داده و هوش مصنوعی (رویداد ویتا) و ایجاد وب سرویس خدمات داده در آدرس ds.nlai.ir برداشته شد. اما این اقدامات به صورت پراکنده و مقطعی انجام شده است و مبتنی بر مطالعه همه‌جانبه و برنامه‌ریزی یکپارچه نبوده است. لازمه اجرای این برنامه‌های تحولی و توسعه‌ای، پژوهشی منسجم است تا همه جوانب موضوع شناسایی شود. بنابراین در پژوهش حاضر مساله اصلی اینست که ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران از چه مؤلفه‌هایی برخوردار است که باید شناسایی شوند و این مؤلفه‌ها چگونه سازمان را در راستای تحقق اهداف دولت و سازمان برای دسترس‌پذیری داده‌ها و افزایش پاسخگویی به جامعه آماده می‌سازد؟ بر این اساس این پژوهش در صدد است به سوالات ذیل پاسخ دهد:

۱. ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران از چه مؤلفه‌هایی برخوردار است؟
۲. مؤلفه‌های ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران چه جنبه‌هایی را در بردارد؟
۳. مؤلفه‌های ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران چگونه در تحقق این برنامه تاثیرگذار هستند؟

۲. پیشینه پژوهش

به منظور جستجوی پیشینه‌های تحقیق در زمینه ابتکارات داده باز جستجوها در پایگاه‌های مختلف با استفاده از راهبردهای مختلف، انجام شد. این جستجوها با استفاده از کلیدواژه‌های « داده باز»، «دولت باز» و «شفافیت» در پایگاه‌های نورمگز، گیگالیب (سامانه دسترسی به پایگاه‌های بین‌المللی مقالات و پایان‌نامه‌های ISI و Scopus) و Google Scholar انجام شد. به منظور نیل به یک چارچوب کامل و جامع مفهومی از ابتکارات داده باز و الزامات آن، به تمام تحقیقات مرتبط اعم از گزارش‌های تحقیقی اصیل و مرورهای نظام مند و ارزیابی‌های انتقادی رجوع شده است.

جدول ۱: پیشینه‌های پژوهش

ردیف	اطلاعات پژوهش	موضوع پژوهش	یافته‌ها و نتایج
۱	Niggemann(2012)	بررسی نتایج و فواید انتشار فراداده‌های کتابشناختی کتابخانه ملی آلمان در قالب داده‌های پیوندی باز	بازنمایی مفاهیم در وب معنایی، غنی‌سازی فراداده‌های کتابشناختی، برچسب‌گذاری فراداده‌ها توسط کاربران، بهبود جستجو و بازیابی اطلاعات کتابشناختی
۲	Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012)	مزایا و موانع انتشار داده‌های باز کتابخانه ای	مزایا: شفافیت و پاسخگویی دموکراتیک، مشارکت بیشتر شهروندان (کاربران)، دسترسی برابر به اطلاعات و داده‌های دولتی، بهبود خدمات به شهروندان، توسعه نوآوری، ارزش افزوده اقتصادی موانع: نبود دانش و توانایی در کشف داده‌های

	مناسب، عدم دسترسی به داده‌های مورد نیاز، نبود اطلاعات در مورد کیفیت داده باز، هزینه دریافت داده، موانع قانونی شامل نقض حریم خصوصی، امنیت، فقدان استانداردهای لازم		
۳	بررسی جنبه‌های آمادگی فعالیت‌های داده باز مجموعه ریاست جمهوری	مسافر (۱۳۹۵)	آمادگی رهبری ارشد، تقاضا برای داده باز و زیرساخت فناوری، چارچوبهای قانونی، ساختار و فرایندها، سیاستهای مدیریت داده، مشارکت برای ابتکار داده باز و تامین مالی ابتکار داده باز
۴	بررسی عملکرد داده باز در سازمان آموزشی و پژوهشی دانش گستر	قلیچ‌خانی و ابطحی (۱۳۹۶)	عوامل فراهم کننده داده، حکمرانی داده، ویژگی‌های کاربر داده و ساختار و سازمان، عدم وجود داده‌های استاندارد
۵	به بررسی ابعاد گوناگون شفافیت و داده باز و اهمیت و نحوه استفاده از آنها در خط مشی گذاری عمومی	هراتی، پوراحمدی و ستارچه (۱۳۹۶)	افزایش امکان مشارکت فعالانه شهروندان در تمامی مراحل چرخه خط مشی گذاری، افزایش امکان مشورت و همچنین ارزیابی عمومی کارآمدی
۶	بررسی مزایای داده باز دولتی در کشور نیوزلند و ارائه پیشنهادهایی برای ایران	بصیرت، الهام؛ جودی، الهام (۱۳۹۶)	مزایا: مدیریت بحران در زلزله، کنترل بیماریهای واگیر، بهبود ارائه خدمات به شهروندان، شکوفایی اقتصادی
۷	بررسی جنبه‌ها و انگیزه‌های مختلف اجرای ابتکارات داده‌های دولتی باز	Attard, Orlandi Scerri & Auer(2016)	عوامل ایجاد ابتکارات داده‌های دولتی باز: عامل فساد، انگیزه شفافیت، استفاده مجدد از داده‌ها. جنبه‌های فنی، چند زبانه بودن، فرمت‌های مختلف داده، دسترسی به داده‌ها، محتوای داده‌ها و ابزارهای مصورسازی تاثیرات ابتکارات داده‌های دولت باز: دسترسی به اطلاعات، آگاهی بیشتر شهروندان، افزایش مسئولیت پذیری، افزایش مشارکت فعال شهروندان در فرآیندهای حاکمیتی
۸	مطالعه اکوسیستم داده حکومتی باز و تحلیل مدل‌های منتخب اکوسیستم	ثنایی، تسلیمی، عبدالحسین زاده و خانی (۱۳۹۷)	نقاط ضعف اکوسیستم‌های داده باز: خلاصه‌گویی یا کلی‌گویی، توجه به بخشی از اکوسیستم، به کارگیری رویکرد چرخه‌ای یا زنجیره ارزش به جای رویکرد اکوسیستم، مورد کاوی و اختصاصی بودن برخی از مدل‌ها به یک تجربه یا حوزه خاص
۹	شناسایی عوامل تاثیرگذار بر پذیرش داده‌های باز دولتی در کسب و کارهای نوپا	جغتایی (۱۳۹۸)	عوامل: مزیت نسبی، پیچیدگی، سازگاری، قابل مشاهده بودن و ریسک کاهش یافته
۱۰	بررسی سه عامل شفافیت داده، سیاست گذاری داده و جنبه‌های فنی میانکنش پذیری داده در ۱۰ کشور عضو آسه آن ^۱ به منظور ارتقا و پیاده‌سازی داده باز در شبکه کتابخانه‌ای وزارتخانه‌های امور خارجه این کشورها	Irhamni, Kumoro & Wahyuni(2018)	عدم وجود قانون آزادی اطلاعات از جنبه شفافیت داده در بیشتر این کشورها، استفاده محدود از استانداردهای فراداده برای میانکنش پذیری داده، مشکلات گردآوری داده
۱۱	بررسی مدیریت داده باز دولتی در نیجریه	Ezema(2019)	مهم‌ترین چالش‌ها: زیرساخت‌های ضعیف فناوری، عدم وجود مهارت‌های تخصصی در کارکنان، فرهنگ عدم شفافیت و عدم وجود خط مشی مدون. مهمترین

^۱ Association of SouthEast Asian Nations

			<p>استراتژی‌های پیشنهادی: ایجاد آگاهی در مورد ابتکار داده باز، ایجاد پیوند بین وبسایت‌های داده باز به وبسایت‌های کتابخانه‌ای، تدوین چارچوب خط مشی داده باز، توسعه استانداردهای فراداده‌ای، آموزش به کتابداران در مورد دسترسی و داده باز دولتی، داده کاوی و آرشیو و ایجاد مخازن داده باز دولتی در نیچر</p>
۱۲	ابوالمعالی و پورعزت (۱۳۹۹)	طراحی الگوی عوامل پیش‌ران برای کاربرست مدل حکومت باز	مضامین کاربرست حکومت باز: اجرایی شدن قانون دسترسی آزاد به اطلاعات، استفاده از فناوری، بهره‌گیری از داده‌های حکومتی، دسترسی به شفافیت واقعی، تدوین نقشه راه فرهنگی مبتنی بر فناوری‌های نوین
۱۳	رحیمی، نیاورانی، جلالی و یآوری (۱۳۹۹)	بررسی شاخصه‌های شفافیت و مبارزه با فساد براساس معیارها و موازین بین‌المللی	ماشین‌خوان بودن داده‌ها، انتشار داده‌ها در قالب‌ها و رویکردهای قابل تجزیه و تحلیل و استفاده مجدد، به روز بودن داده‌ها، دسترسی به ارقام و اطلاعات رایگان
۱۴	Chiware (2020)	بررسی تاثیر توسعه زیرساخت‌های داده باز بر خدمات مدیریت داده‌های پژوهشی در کتابخانه‌های آکادمیک و تحقیقاتی آفریقا	چالش‌ها: چالش‌های مالی و فناوری اقدامات: ایجاد سیاست‌گذاری‌های مدیریت داده‌های علمی و تحقیقاتی، توسعه زیرساخت‌های سایبری و داده، برگزاری دوره‌های داده برای کتابداران، ارائه خدمات مدیریت داده توسط کتابداران
۱۵	Throgmorton; Norlander & Norlander (2020)	بررسی و ارزیابی ابتکار داده باز در کتابخانه‌های عمومی شهر واشنگتن در قالب پروژه سواد داده باز	نتایج: درک ارزش داده باز توسط کتابخانه‌های عمومی، ایجاد تحول و نوآوری، توسعه خدمات مرجع با هدف انتشار داده‌های کتابخانه، افزایش دسترسی عمومی به داده‌های کتابخانه‌ها، توسعه آموزشی کتابداران چالش‌ها: محدودیت ظرفیت فناوری، محدودیت مالی پیشنهادها: مشارکت استراتژیک در برنامه‌های دولت محلی
۱۶	مازوحی و مرادی (۱۴۰۰)	ارائه یک روش ارزیابی و مدل طبقه‌بندی داده‌های دولتی باز	شاخص‌های ارزیابی داده‌های دولتی باز: اصالت داده‌ها، مجوز باز بودن، به روز بودن، میزان دسترسی به داده، کامل بودن فراداده، تعداد مجموعه‌های داده، باز بودن قالب، تبعیض آمیز نبودن، قابل فهم بودن، رایگان بودن، عدم وجود داده‌های از دست رفته، امکان درخواست داده، تجسمی بودن و بازخوردپذیری
۱۷	Jackson (2021)	بررسی اطلاعات ارائه شده در وب سایت‌های عمومی مجلات علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی از نظر سیاست‌های داده باز	چالش‌ها: استفاده از زبان مردد و مبهم در تبیین سیاست‌های داده باز برای مخاطبان، در سراسر رشته‌ها، عدم پیروی نویسندگان از خط‌مشی‌های داده باز و استفاده از گزینه‌های معافیت. پیشنهادها: تدوین خط‌مشی‌های داده‌های تحقیقاتی بسیار قابل مشاهده و خاص در وب سایت‌های مجلات به منظور شفاف‌سازی انتظارات درباره اشتراک‌گذاری داده‌ها توسط نویسندگان در مراحل اولیه انتخاب مجله؛ برنامه ریزی

مناسب برای آرشیداده ها			
موانع: پایین بودن آموزش و مهارت های کارمندان دولتی در زمینه داده های باز، ترس کارمندان و چهره های سیاسی از ریسکهای داده باز، محدودیتهای منابع، فقدان سواد دیجیتالی شهروندان، فقدان زیرساختهای موثر داده باز، عدم اولویت بندی داده های باز. پیشنهادها: جذب و شناسایی کارکنان داوطلب و مشتاق مشارکت در برنامه داده باز از بین مردم؛ تدوین یک طرح حمایت مالی در استان یا فدرال ایجاد کنید برای کمک به شهرداریها؛ ایجاد یک گروه کاری "داده های باز برای دولت محلی"	بررسی جنبش داده های باز در سطح دولت شهری در بریتیش کلمبیا و شناسایی موانع پیش روی کارکنان دولتها در اتخاذ، اجرا و گسترش برنامه های داده باز	Toogood (2021)	۱۸
حمایت شهرداریها از ارزش های اصلی داده باز، افزایش مشارکت، بهبود دسترسی به داده های دولتی، شفافیت دولت	بررسی تاثیر ایجاد پورتال های داده باز دولتی بر افزایش مشارکت شهروندان	Myros (2023)	۱۹

مرور پیشینه های پژوهشی در بررسی جوانب و مؤلفه های داده باز در دولت ها مشخص کرده است که دغدغه باز کردن داده ها و اطلاعات دولتی برای شهروندان از نظر کاهش فساد و افزایش شفافیت مورد توجه بوده است. این امر نیاز به چارچوب ها و سیاست گذاری های دقیق دارد که با اجرای قانون دسترسی آزاد به اطلاعات و تدوین خط مشی های حاکمیت داده، تسهیل می شود. از طرف دیگر باز کردن داده ها موجب افزایش مشارکت شهروندان در تولید دانش و گردش اطلاعات و تولید ارزش افزوده برای جوامع می شود و موجب رونق کسب و کارهای مختلف نیازمند این داده ها، می شود. از طرف دیگر مدیریت داده در سازمان ها مورد توجه قرار گرفته است که شامل مراحل گردآوری، سازماندهی و تخصیص فراداده های استاندارد و انتشار داده تحت مجوزهای باز و در بسترهای مناسب است که با فراهم سازی زیرساخت های فنی امکان پذیر می شود. در این میان ساختار مناسب داده و توجه به کیفیت آن، دستیابی و استفاده از آن را برای کاربران تسهیل می کند. موضوع داده باز در کتابخانه ها و به ویژه کتابخانه های ملی در پژوهش های اندکی مورد بررسی قرار گرفته است. با توجه به اینکه کتابخانه ها از دارایی های غنی داده و محتوا برخوردارند، به عنوان نهادهای خدماتی، متعهد به دسترس پذیری اطلاعات برای شهروندان هستند. توجه کتابخانه ها به اهمیت داده های مستتر در منابع اطلاعاتی و ظرفیت هایی که برای تولید داده های با کیفیت دارند، می تواند آنها را در تحقق اهداف ابتکارهای داده دولتی باز در جوامع، سهم کرده و موجب افزایش رضایت شهروندان و افزایش شفافیت و رونق کسب و کارها بشوند. در

جدول ۲ یافته‌های پژوهش‌های مورد بررسی در موضوعات ابتکار داده باز در سه دسته شاخص‌ها و مؤلفه‌ها، مزایا و موانع ابتکارات داده باز دسته‌بندی شده است.

جدول ۲: مضامین اصلی داده باز در پیشینه‌های پژوهش

موانع داده باز		مزایای داده باز		مؤلفه‌های داده باز	
Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012); Irhamni , Kumoro & Wahyuni(2018)	عدم امکان دسترسی آزاد به اطلاعات و داده	Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012) ابوالمعالی و پورعزت(۱۳۹۹)، Myros (2023)	کاهش فساد و افزایش شفافیت	مسافر(۱۳۹۵)، قلیچ خانی و ابطیحی(۱۳۹۶)، Chiware (2019), Ezema(2020)، ابوالمعالی و پورعزت(۱۳۹۹)، Jackson (2021) Toogood (2021)	حکمرانی و سیاست گذاری داده
Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012),Zuiderwijk ؛ Ezema(2019) Toogood (2021)	فقدان مهارت‌های تخصصی داده	Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012) Attard, Orlandi Scerri & Auer(2016) ابوالمعالی و پورعزت(۱۳۹۹)،	افزایش مشارکت و مسئولیت‌پذیری شهروندان	مسافر(۱۳۹۵)، Attard, Orlandi Scerri & Auer(2016) ابوالمعالی و پورعزت(۱۳۹۹)، Chiware (2020)	زیرساخت های فناوری
Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012)	ضعف کیفیت داده	Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012) ابوالمعالی و پورعزت(۱۳۹۹)، Myros (2023)	دسترسی برابر به اطلاعات و داده‌های دولتی	Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012) مسافر (۱۳۹۵)، Toogood (2021)	مشارکت شهروندان
قلیچ خانی و ابطیحی(۱۳۹۶)، Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012) Irhamni , Kumoro & Wahyuni(2018)	عدم استفاده از استانداردهای داده-ای	Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012)	بهبود خدمات به شهروندان	مسافر (۱۳۹۵)، قلیچ خانی و ابطیحی(۱۳۹۶)	ساختارها و فرایندهای سازمانی
Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012)	مسائل امنیت داده و حریم خصوصی	Niggemann(2012) بصیرت، الهام؛ جودی، الهام(۱۳۹۶)؛ Ezema(2019) Throgmorton; Norlander& Norlander (2020)	بهبود جستجو و بازیابی اطلاعات	Attard, Orlandi Scerri & Auer(2016) جغتایی، رحیمی، نیاورانی، جلالی و یآوری (۱۳۹۹)، مازوچی و مرادی(۱۴۰۰)،	ساختار و محتوای داده

Janssen, M., مسافر(۱۳۹۵)، Charalabidis, Y., & Zuiderwijk.(2012) Throgmorton; Norlander& Norlander Chiware ؛ (2020) Toogood ؛(2020) (2021)	هزینه‌های مدیریت داده	Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012) Throgmorton; Norlander& Norlander ؛(2020)	توسعه نوآوری	مازوحی و مرادی(۱۴۰۰)	انتشار داده تحت مجوزهای باز
Irhamni , Kumoro & Wahyuni(2018) Ezema(2019)	عدم وجود شفافیت	Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012) بصیرت، الهام؛ جودی، الهام(۱۳۹۶)	ارزش افزوده اقتصادی	مسافر (۱۳۹۵)	هزینه‌های انتشار داده
قلیچ‌خانی و ابطی(۱۳۹۶)، Irhamni , Kumoro & Wahyuni(2018) مازوحی و مرادی(۱۴۰۰) Toogood (2021)	مشکلات گردآوری داده			Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012) Ezema(2019) ابوالمعالی و پورعزت(۱۳۹۹)، رحیمی، نیاورانی، جلالی و یآوری(۱۳۹۹)، مازوحی و مرادی(۱۴۰۰)،	دسترس پذیری اطلاعات و داده
	عدم تبیین و پیروی از سیاست‌های داده باز			قلیچ‌خانی و ابطی(۱۳۹۶)	انتظارات و ویژگیهای کاربران داده
Ezema(2019) Throgmorton; Norlander& Norlander (2020) Chiware (2020) Toogood (2021)	زیرساخت‌های ضعیف فناوری				
ثنایی، تسلیمی، عبدالحسین زاده و خانی(۱۳۹۷)	اختصاصی بودن و عدم تعمیم پذیری مدل‌های داده باز	Throgmorton; Norlander& Norlander Myros (2023) ؛ (2020)	درک ارزش های داده باز توسط نهادهای دولتی	Throgmorton; Norlander& Norlander (2020)	مشارکت استراتژیک در برنامه های دولت
قلیچ‌خانی و ابطی(۱۳۹۶)	مسائل گردآوری داده	بصیرت، الهام؛ جودی، الهام(۱۳۹۶)	مدیریت بحران		

۳. روش پژوهش

این پژوهش کاربردی و با روش تحلیل محتوای کیفی انجام شد. اطلاعات مورد نیاز با انجام مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته گردآوری شد. جامعه پژوهش ۱۵ نفر از مدیران و متخصصان سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران بودند که با توجه به اهداف پژوهش به دلیل داشتن اطلاعات و تجربه به صورت هدفمند انتخاب شدند. در هر بخش، شناسایی افراد درست در سطح مناسب از صلاحیت و اختیار برای مصاحبه‌ها اهمیت داشت. معیار توقف مصاحبه‌ها تکراری شدن داده‌ها یعنی اشباع اطلاعات بود. در تحلیل پاسخ‌های مصاحبه‌شوندگان و اسناد و مدارک از روش تحلیل محتوای

کیفی تحلیل مضمون از نوع قالب مضامین^۱ با رویکرد استقرائی (از جزء به کل) استفاده شد. ویژگی کلیدی این روش، سازماندهی سلسله مراتبی و گروه‌بندی مضامین سطوح پایین‌تر در قالب خوشه‌ها و ایجاد مضامین سطح بالاتر از آنها است. (بخت‌آزمای بناب و منتظر خراسان، ۱۳۹۶) تحلیل و کدگذاری مصاحبه‌ها در نرم افزار "MAXQDA" انجام شد.

مراحل تحلیل مضمون عبارت از آشنایی با داده‌ها شامل جستجوی معانی و الگوها، یادداشت‌برداری و علامت‌گذاری جمله‌ها؛ ایجاد کدهای اولیه برای تقسیم داده‌های متنی به قسمت‌های فهمیدنی و استفاده‌پذیرمانند بند، عبارت، کلمه یا سایر معیارهایی که برای تحلیل خاص لازم است؛ جستجوی مضمون‌ها شامل دسته‌بندی کدهای مختلف در قالب مضمون‌های بالقوه و مرتب کردن همه خلاصه داده‌های کدگذاری‌شده در قالب مضمون‌های مشخص، بازبینی مضمون‌ها و در نهایت تحلیل و دسته‌بندی مضمون‌ها بر اساس محتوا و ارتباط معنایی بود. مضمون‌های ایجاد شده به صورت سلسله‌مراتبی در گروه‌هایی از مضمون‌های فرعی و اصلی گنجانده شدند.

جهت سنجش روایی و پایایی داده‌ها از چهار معیار زیر که از سوی (Lincoln and Guba, 1985) مطرح شده است، استفاده شد:^۱ اعتبارپذیری^۲: این معیار به واقعی بودن توصیف‌ها و یافته‌های پژوهش اشاره دارد. در پژوهش حاضر بارها فایل‌های مصاحبه مورد بازنگری و بررسی قرار گرفت و هر جا که متون حاصل از مصاحبه واضح نبود مجدداً از مصاحبه‌شوندگان سوال شد.^۲ انتقال‌پذیری^۳: به درجه تعمیم‌پذیری یا انتقال نتایج به زمینه‌ها و محیط‌های دیگر اشاره دارد. از این رو در پژوهش حاضر سعی شد نتایج با جزئیات کافی و به صورت عمیق بیان شوند.^۳ اطمینان‌پذیری^۴: قابلیت اطمینان، جایگزین مفهوم پایایی در پژوهش کیفی است. برای قابل‌ردیابی بودن فرایند پژوهش و اینکه امکان بازرسی و کنترل اطمینان پژوهش، برای افراد خارج از پژوهش فراهم شود، تمامی جزئیات مربوط به چگونگی گردآوری داده‌ها و نحوه تصمیم‌گیری‌ها، تفسیرها و تحلیل‌های انجام شده در فرایند پژوهش دقیقاً ثبت و نگهداری شد.^۴ تاییدپذیری^۵: در این

^۱ Template Analysis

^۲ Credibility

^۳ Transferability

^۴ - Dependability

^۵ Confirmability

پژوهش برای تأمین تایید پذیری اطلاعات، از همان ابتدای پژوهش تمامی مستندات مربوط به داده های پژوهش و هم چنین استنتاجها، تفسیرها و یافتهها به روشی نظام مند ثبت و ضبط شد تا از هر گونه سوگیری خودداری شود. بخشی از کدگذاری مصاحبهها در نرم افزار MAXQDA در شکل ۱ نشان داده شده است.

	1
2	<p>درمورد سوال اول که پرسیده بودید میزان آگاهی مدیریت ارشد سازمان از داده باز نوع دادههایی که ما در سازمان با آنها سروکار داریم به دو حوزه کتاب و سند تقسیم می شود هر کدام از اینها شرایط خاص خودشان را دارند با آن ویژگیهای خاصی که برای داده باز تعریف شده است دسترسی را برای همه افراد آسان کند امکان باز استفاده و باز نشر داشته باشد و مشارکت همگانی را بطلد با این سه ویژگی اصلی که ما برای داده باز در نظر می گیریم کتابها و اسناد الزامات متفاوتی را از ما طلب می کنند. شاید دسترسی پذیر کردن دادههای کتابها خیلی راحت تر از اسناد باشد. درمورد کتابها هم ما برخی از آنها را داریم که برای دسترسی شان محدودیت داریم جزو کتابهای ممنوعه هستند و در قفسههای بسته نگه داری می شوند پس آنها هم مشمول قوانین و مجوزهایی می شوند که آنها را از حالت داده باز خارج می کند. درمورد اسناد همه این محدودیتها را داریم استادی که بازه زمانی آنها گذشته باشد و بنا به ملاحظاتی که دارند نمی توانیم در دسترس قرار بدهیم سازمان هم درمورد اسناد و هم درمورد کتابها فهرست دادههای آنها را به خوبی انتشار داده است و در اختیار کاربران قرار داده است ولی درمورد امکان مشارکت همگانی کاربران و ذی نفعان در ویرایش ویرایش دادهها یا کامنت گذاشتن فکر می کنم هنوز سازمان به خوبی وارد این موضوع نشده است. ما فهرستها را منتشر می کنیم و نه ناشران ما که یکی از ذی نفعان ما هستند. علم پژوهشگران من افراد عادی روی این دادههایی که ما منتشر می کنیم کاری نمی توانند انجام بدهند. فقط استفاده کننده هستند و مشارکت کننده نیستند پس ما باید زمینه را برای امکان مشارکت همگانی با توجه به انواع دادههایی که داریم فراهم کنیم ما بتوانیم دادههای مربوط به کتابها و اسناد را به صورت باز منتشر کنیم ما در دفتر استاندارد یا دو نوع از دادهها سروکار داریم استاندارد ملی و بین المللی که در فرآیند تدوین قرار دارند مشمول قانون کپی رایت هستند یعنی تا زمانی که در حال تدوین هستند به صورت محرمانه و غیر قابل استفاده برای عموم باقی می ماند. دادهها و اطلاعات برای تیم تدوین استاندارد و کسانی که مجوز دارند قابل دسترسی است بعد از این که این استانداردها تدوین شدند و منتشر و چاپ شده اند شرایط تفاوت می کند درمورد استانداردهای ملی که ما همکاری داریم و هماهنگ هستیم و سازمان ملی استاندارد فایل استانداردهای تدوین شده را روی سایت سازمان استاندارد به صورت باز قرار می دهیم ما هم می توانیم این کار را انجام بدهیم یعنی فایل پی دی افی که استاندارد روی سایت خود قرار می دهد ما هم می توانیم در اختیار کاربران خود قرار بدهیم اما درمورد استانداردهای حوزه بین المللی ما با محدودیت مواجه هستیم من استانداردهایی که تدوین و منتشر شده است صرفاً برای استفادههای پژوهشی خاص قابل دسترسی هستند یعنی یا باید مجوز تدوین استاندارد ملی آن استاندارد را داشته باشیم یا برای اهداف پژوهشی خاص برای آن دسترسی داده می شود یعنی با توجه به تعریف داده باز درمورد استانداردهای بین المللی این گونه نیست یعنی باید دلیل قانع کننده ای داشته باشیم تا سازمان از ایزو دسترسی به آن استاندارد را به ما بدهند</p>
	شرایط و ضوابط متفاوت دسترسی به داده های کتابها و اسناد
	شرایط و ضوابط متفاوت دسترسی به داده های کتابها و اسناد
	امکان بیشتر دسترسی باز به داده های منابع کتابی
	محدودیتهای دسترسی به منابع سندی و داد های آنها
	موفقیت سازمان در انتشار فهرستهای داده ای منابع کتابی
	عدم امکان مشارکت همگانی در ویرایش و کامنتگذاری داده ها
	نقض استفاده کنندگی از داده ها به مشارکت
	ضرورت ایجاد زمینه مشارکت همگانی روی داده ها با برنامه داده باز
	ممکنیت انتشار داده ها و اطلاعات استانداردهای در دست تدوین
	ممکنیت انتشار داده ها و اطلاعات استانداردهای در دست تدوین
	دسترسی محدود تیم تدوین استاندارد به داده ها و اطلاعات
	انتشار آزاد استانداردهای ملی روی پورتال سازمان استاندارد
	ضرورت انتشار باز فایل پی دی اف استانداردهای ملی دفتر استاندارد
	محدودیت دسترسی به فایل استانداردهای ایزو
	امکان ارائه فایل استاندارد در صورت درخواست و ارائه دلائل
	امکان ارائه فایل استاندارد در صورت درخواست و ارائه دلائل

شکل یک: نمونه کدگذاری مصاحبهها در نرم افزار MAXQDA

۴. تجزیه و تحلیل یافتهها

در کدگذاری و تحلیل مصاحبه‌ها، کدها و مضامین، طی سه مرحله استخراج و دسته‌بندی شدند. در مرحله کدگذاری اولیه، مفاهیم مرتبط با موضوع از جملات مصاحبه‌ها استخراج شد. واحد تحلیل، جمله‌ها بودند. در مرحله دوم، مفاهیم مستخرج از مصاحبه‌ها در مرحله اول کدگذاری که دارای مضامین مشترک بودند در قالب یک مضمون فرعی دسته‌بندی شدند. در مرحله سوم، مضامین فرعی در ۴ مضمون اصلی الزامات، ظرفیت‌ها، موانع و محدودیت‌ها و فواید و نتایج ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران قرار داده شدند.

مضمون اصلی اول الزامات ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران است که طی مراحل تحلیل محتوای مصاحبه‌ها از ۸ مضمون فرعی حاصل دو مرحله قبلی کدگذاری، تشکیل شده است. در شکل‌گیری این مضامین به بخش‌هایی از مصاحبه‌ها که مصاحبه‌شوندگان به عوامل مورد نیاز برای اجرای ابتکار داده باز به آنها اشاره داشتند توجه شده است. در جدول ۳ مضمون-های فرعی، مفاهیم اولیه و نمونه‌هایی از جملات مصاحبه‌ها برای مضمون اصلی الزامات ابتکار داده باز نشان داده شده است.

جدول ۳. الزامات ابتکار داده باز

الزامات ابتکار داده باز (مضمون اصلی : کدگذاری مرحله سوم)		
مضمون فرعی (کدگذاری مرحله دوم)	مفاهیم اولیه (کدگذاری مرحله اول)	بخش‌هایی از مصاحبه‌ها
افزایش کیفیت فراداده‌های تخصصی	امکان مشارکت کاربران در ویرایش فراداده‌ها	ولی درمورد امکان مشارکت همگانی کاربران و ذی‌نفعان در ویرایش ویرایش داده‌ها یا کامنت گذاشتن فکر می‌کنم هنوز سازمان به‌خوبی وارد این موضوع نشده است
	توجه به یکپارچگی فراداده‌های منابع کتابخانه‌ای و اسناد	چون داده‌های ما یکپارچه نیست، بهره‌برداری هم از آن‌ها دشوار است.
ایجاد سازوکارهای حقوق مالکیت معنوی	رعایت حق مالکیت معنوی در ارائه داده‌ها به متقاضیان	مالکیت یک سری از داده‌های منابع ما با قانون مالکیت معنوی مشخص می‌شود.
	مذاکره با ناشران برای مجوز دسترسی به داده‌ها	ممکن است در جاهایی ما از نظر قوانین مشکلاتی داشته باشیم مثلاً ممکن است لازم باشد با ناشران مذاکره شود.
ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و بسترهای تولید و انتشار داده	به روزرسانی و توسعه وب سرویس و API ارائه داده‌های سازمان	در خصوص این سرویس، تبلیغات چندانی از طرف سازمان انجام نشد. در حال حاضر سایت امکان بالا آمدن فقط نمی‌دانم که چقدر وب سرویس‌ها در دسترس باشند.
	سازماندهی داده‌ها برای ارائه به کسب و کارها	و این دیتاها به‌صورت سازماندهی شده در اختیار کسب و کارها قرار می‌گرفت که حق ناشران و نویسندگان رعایت شود
	توسعه نرم افزار جامع رسا و سامانه منابع دیجیتال	طرح سامانه دیجیتال طرح توسعه رسا به‌عنوان پلتفرم‌های اصلی داده سازمان اگر خروجی این‌ها به‌صورت آنلاین ارائه بشود می‌تواند مفید باشد.
	ایجاد سازوکارهای انتشار رایگان داده‌ها	نکته این است که ما باید در زمان‌هایی بخشی از این اطلاعات و داده‌ها را به‌صورت رایگان منتشر کنیم

اگر این‌ها و سی آر هم بشود قطعاً خیلی بیشتر می‌تواند به انتشار داده باز کمک کند.	او سی آر ^۱ منابع دیجیتال برای تولید داده‌های متنی و محتوایی
پیشنهادی که دارم این است که تبادل این دیتاها در قالب یک چارچوب‌هایی تعریف بشود بعد ها حتماً در قالب استانداردهایی ارائه بشود.	تدوین چارچوبها و استانداردهای تولید داده
معمولاً کسی که داده را درخواست می‌کند اگر هدفش مشخص باشد و این که ما باید با هم روراست باشیم و باید کاملاً هدف مشخص باشد و به این شکل نباشد که بدون هیچ ارائه دلایلی دیتاها را از ما بخواهد دریافت کند.	تدوین و پیاده‌سازی فرایند درخواست داده
منابع مالی باید توسط شورای معاونین یا شورای برنامه ریزی سازمان با معاونت‌های سامانه‌های انتشار داده تخصصی پیشنهاد شود و معاونت توسعه باید اقدام کند برای تخصیص و پرداخت.	اختصاص منابع مالی برای توسعه سامانه‌های انتشار داده
راهکار حل این مشکل همان سامانه حمد بوده است که یکی از کارکردهایش یکپارچه‌سازی داده‌ها است.	ایجاد سامانه یکپارچه ارائه داده های سازمان
برای مسئله محرمانگی و ناشناس سازی داده‌ها ما یک تجربه در قسمت اطلاع‌رسانی داشتیم و می‌خواستیم ببینیم که چه افرادی با چه مشخصاتی می‌خواهند چه اطلاعاتی را در سال گذشته دریافت کنند یا کردند که طرز تفکر افراد مثلاً کسی که رمان خوانده است در چه رشته‌ای تحصیل کرده‌است و آیا مدارکی که از کتابخانه گرفته به رشته تحصیلی‌اش می‌خورده است بیا به جنسیتش می‌خورده ما روی این موارد کار کردیم و وقتی می‌خواستیم خروجی بدهیم اطلاعات شخصی افراد را حذف می‌کردیم.	توسعه فناوری‌های ناشناس سازی داده ها برای حفظ حریم شخصی افراد
رویدادهایی را که برگزار کردیم بخش خصوصی کمک‌هایی کرد مثلاً سرورهای را تأمین کرد.	توسعه همکاری‌های فنی با بخش خصوصی
در مورد این که چه کسی صلاحیت انتشار داده‌ها با زیر پا گذاشتن تعهدات محرمانگی را در سازمان داشته باشد فکر می‌کنم معاونت‌های تخصصی یا نماینده حراست	اخذ مجوزهای لغو محرمانگی از مراجع ذیصلاح
کم بودن پهنای باند اینترنت سازمان، محدودیتهای دسترسی به پورتال سازمان و فایروال و نگرانیهای امنیتی، نداشتن امکانات فنی استخراج و آماده سازی داده ها، نداشتن وب سرویس و API	اختصاص پهنای باند کافی اینترنت سازمان
بحث امنیت این سرویس‌ها نیز مطرح است چه کسی نتواند دسترسی غیرمجاز به این سرویس پیدا بکند	تأمین امنیت سرویس‌های داده سازمان
باید بتوانیم در سطح مدیریت ارشد سازمان یک خط‌مشی کلی تدوین بکنیم که همه مدیران بعدی را هم موظف به پیروی از همان خط‌مشی کند و می‌توانیم خط‌مشی - های کتابخانه‌ها و آرشیوهای بزرگ دنیا را بومی‌سازی کنیم.	بومی‌سازی و استفاده از خط‌مشی - های داده کتابخانه و آرشیوهای بزرگ دنیا
اگر براساس قوانین و مقررات سازمانی و آیین‌نامه شرایط و نحوه دسترسی به اسناد آرشیوی باشد، و شرایط سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور لحاظ شود، اقدام مناسبی است.	توجه به اقتضانات ملی در تدوین سیاست‌های داده باز سازمان
برای این کار خط‌مشی یا سیاست مدونی در آن موقع تدوین نشد. در آن موقع به این نتیجه رسیدیم که سند سیاست‌گذاری داده نیاز داریم.	تدوین خط‌مشی انتشارباز داده های سازمان

^۱ Optical character recognition

تعیین شرایط بهره برداری از داده های سازمان	نحوه بهره‌برداری تجاری از داده‌های دولتی در سند سیاست‌گذاری داده به این مورد اشاره نشده است.
توجه به اقتضانات زمانی تدوین سیاست حکمرانی داده	اگر براساس قوانین و مقررات اقتضانات زمانی نیز لحاظ شود، اقدام مناسبی است. یکی از خلاهای سیاست‌گذاری در سازمان این است که سیاست‌گذاری حکمرانی داده در سازمان انجام نشده است
توجه به آیین نامه طبقه بندی اسناد دولتی در تدوین خط مشی داده باز	استفاده از آئین نامه طرز نگاهداری اسناد سری و محرمانه دولتی و طبقه‌بندی و نحوه مشخص نمودن نوع اسناد و اطلاعات
تعیین مصادیق و سطوح محرمانگی	در اسناد نسخه‌های خطی کتابخانه و غیره مصادیق این‌ها وجود دارد معاونت اسناد مصادیق این موارد را داشت اداره می‌کرد اطلاع ندارم که معاونت کتابخانه ملی آیین‌نامه دسترسی دارد یا خیر
برگزاری نشستهای تخصصی برای ترویج فرهنگ داده باز	حتی در این زمینه رویدادهایی را هم می‌توان برگزار کرد همایش‌ها و نشست‌هایی که مخاطبان با محتوا و دیتا آشنا بشوند و بخشی از داده‌ها درون همایش‌ها ارائه شود تا اون‌ها در واقع مشتری ما بشود
جلب مشارکت متخصصان در برنامه داده باز	خیلی در همکاران این علاقه‌مندی را نمی‌بینم که با بحث‌های فناوری و کار با دیتا بخواهند مشارکت داشته باشند ... و مساله سومی که مطرح می‌کنند مشارکت همگانی است
افتاح مدیران و کارشناسان سازمان	افراد را مجاب کند به این که همه سطوح سازمان از مدیریت ارشد تا کارشناسان به این نتیجه رسیده باشند و اگر خواست عمومی باشد به‌جای این که دستوری باشد و این خودش یک کار بزرگ است
گفتمان‌سازی فرهنگ داده باز در سازمان	از نظر من این روحیه سازمانی در سازمان ما وجود ندارد یعنی یک فرهنگ سازمانی هنوز نشده است.
تبیین فواید برنامه داده باز	و من فکر می‌کنم این دیتا باید تبیین بشود. در تولید محتوایی که در سازمان انجام می‌شود و منافعی که سازمان از دادن این اطلاعات منتفع می‌شود.
به روزرسانی سامانه شفافیت سازمان	بخش‌های مختلف خیلی مایل به این نبودند که اطلاعاتشان را روی این سامانه قرار بدهند حدود دو ماه قبل هم قرار شد که ما این سامانه را بروزرسانی کنیم.
تدوین و پیاده سازوکارهای شفافیت تصمیمات و برنامه‌های سازمان	در تصمیمات و اقدامات مدیریت ارشد سازمان بحث شفافیت و پاسخگویی مورد توجه است.
توسعه آموزش‌های تخصصی کارکنان و مدیران	بیشتر کارکنان و مدیران سازمان دوره ICDL را گذرانده اند. اما فقط تعداد اندکی با آموزش مهارت‌های داده به کارکنان و مدیران توجه به افزایش دانش تخصصی،
توسعه فرایندها و بسترهای مدیریت ابتکار داده باز	در زمینه علم برنامه این دیتا اولین قدم دانش تخصصی، رئیس سازمان است یا اولین شرط اما وقتی که ندانیم به کجا می‌خواهیم برویم. باید مشخص بشود که سازمان چه نفعی عظیم از این ارائه دیتا می‌برد. پایش آن می‌تواند با مدیریت برنامه‌ریزی و نظارت باشد.
دریافت بازخوردها و نتایج برنامه های داده باز	از نظرات کاربرانی که از این دیتاها یا نرم‌افزار استفاده می‌کنند بهره می‌بریم و طبیعتاً بازخورد آن را دریافت کرده و باعث رشد او محصول با دیتا خواهد شد.
برنامه‌ریزی راهبری برنامه داده باز	بر اساس تجربه‌ی من در دستگاه‌های دولتی اگر واحدی باشد که این برنامه را راهبری کنند نتیجه بهتری بدست می‌آید.
بررسی صلاحیت دریافت کنندگان داده های سازمان	بحث دیگر صلاحیت کسی است که این داده‌ها را می‌خواهد دریافت کند.
بهبود فرایندهای سازمانی	لزوم بهبود فرایندهای اش که از آن‌ها استفاده کنند. عرفاً این نباشد که ما یکسری

داده‌ها را بدهیم و هیچ انتظاری در مقابل نداشته باشیم.		
مشارکت سازمان در برنامه دولت باز از طریق دفتر برنامه ریزی، معاونت توسعه و حوزه ریاست	مشارکت در برنامه های دولت برای ایجاد پایگاه‌های داده باز	مشارکت در برنامه های ملی
با قانون دسترسی آزاد به اطلاعات آشنا هستید. آن چه که در کشور ما اتفاق می افتد در چارچوب این قانون است در خصوص دستگاه‌های دولتی. از نظر من تمام تکالیفی که در قانون مربوط به ارائه اطلاعات سازمان در سایت باشد همه آن‌ها انجام نشده است.	مشارکت در سامانه انتشار و دسترسی آزاد اطلاعات	

۸ مضمون فرعی در قالب الزامات ابتکار داده باز به ترتیب فراوانی مفاهیم اولیه، شامل ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و بسترهای تولید و انتشار داده با ۲۲ مفهوم، توسعه فرایندها و بسترهای مدیریت ابتکار داده باز با ۶ مفهوم، ترویج فرهنگ داده باز با ۵ مفهوم، افزایش کیفیت فراداده‌های تخصصی، ایجاد سازوکارهای حقوق مالکیت معنوی، پیاده‌سازی سیاست‌های شفافیت دولت، توسعه آموزش‌های تخصصی و مشارکت در برنامه های ملی هریک با ۲ مفهوم هستند.

مضمون اصلی دوم، ظرفیت‌های موجود در سازمان برای اجرای ابتکار داده باز است که طی مراحل تحلیل محتوای مصاحبه‌ها از ۱۲ مضمون فرعی حاصل دو مرحله قبلی کدگذاری تشکیل شده است. در شکل‌گیری این مضامین به بخش‌هایی از مصاحبه‌ها که مصاحبه‌شوندگان به ظرفیت‌های موجود در سازمان برای اجرای ابتکار داده باز به آنها اشاره داشتند توجه شده است. در جدول ۴ مضمون‌های فرعی، مفاهیم اولیه و نمونه‌هایی از جملات مصاحبه‌ها برای مضمون اصلی ظرفیت‌های ابتکار داده باز نشان داده شده است.

جدول ۴. ظرفیت‌های ابتکار داده باز

ظرفیت‌های ابتکار داده باز (مضمون اصلی : کدگذاری مرحله سوم)		
مضمون فرعی (کدگذاری مرحله دوم)	مفاهیم اولیه (کدگذاری مرحله اول)	بخش‌هایی از مصاحبه‌ها
امکانات و زیرساخت‌های انتشار داده	ایجاد، پشتیبانی و روزآمدسازی پورتال داده باز	در سازمان مشکلات مدیریتی وجود دارد اما این باعث می‌شود در بحث زیرساخت و کار فنی مشکل ایجاد شود از نظر فنی راه‌اندازی این پورتال و این سرویس‌ها کار چندانی نیاز ندارد.
سازوکارهای امنیتی داده		درمورد امنیت و آرشیو داده اداره کل پردازش منابع دیجیتال میتواند سازوکارهای امنیتی داده را تدوین کند.
زیرساخت سرویس داده سازمان		در خصوص این سرویس تبلیغات چندانی از طرف سازمان انجام نشد در حال حاضر سایت امکان بالا آمدن دارد فقط نمی‌دانم که چقدر وب سرویس‌ها در دسترس باشند.
کنترل دسترسی و باز کردن داده‌ها		سیاست داده‌ای وقتی مشخص شد که چه دیتایی باز باشد یا خیر در آنجا فیلترهای لازم قرار داده می‌شود. این موضوع به کنترل‌هایی برمی‌گردد که

	روی این سیستم می‌خواهند داشته باشند.	
امکانات و زیرساخت‌های جستجو و بازیابی داده	جستجو و بازیابی فراداده‌ها در سامانه‌های اطلاعاتی جستجو و بازیابی فراداده‌های منابع در اپیک جستجو و بازیابی فراداده‌های منابع در سامانه منابع دیجیتال	جستجو و بازیابی داده‌های مرجع مشترک اصلی از بخشهای سازمان از طریق اپیک و سامانه کتابخانه دیجیتال و سامانه‌های اطلاعاتی دیگر نسبتاً راحت است.
امکانات و زیرساخت‌های فنی استخراج و آماده سازی داده	استخراج فراداده‌ها از نرم افزار رسا بر اساس پروتکل z39.50 آماده سازی مجموعه‌های داده	فراداده‌های ما پروتکل انتقال دارد از طریق z39.50 باشد چه دالود رکوردهای مارک باشد سطوح گسترده تر مدیریتی در سازمان با مشارکت در برنامه داده باز، ایجاد مجموعه های داده‌ای و زیرساختهای لازم و ترغیب کارکنان به همکاری و ارائه گزارشها به اجرای برنامه داده باز کمک می کند .
	دریافت داده‌های امانت کاربران	در رسا در زمینه امانت و جستجو، اطلاعات اعضا روی همان ورژن اولیه است .
	پردازش خودکار منابع مبتنی بر AI	اطلاعات متا دیتا را در اختیار افراد قرار دادیم که بتوانند با استفاده از متا دیتا ها و روشهای هوش مصنوعی برای کتاب‌های جدید موضوع پیشنهاد بدهند
	ایجاد پایگاه دادگان سازمان برای کسب و کارها	گفتیم که در سازمان چه داده‌هایی داریم در چه فرمت هایی که فراداده هایی داریم محتواهای دیجیتال ما چه هستند. در سازمان ما این ظرفیت وجود دارد که با ارائه دیتاها و این کردن آنها از استارتاپ ها و بیزینس‌های بیرونی حمایت و پشتیبانی بکنند.
	بروزرسانی و پالایش داده‌های سامانه ها	در حوزه کتاب‌شناسی نیاز است که داده‌ها پاک‌سازی بشود که به شکل تخصصی از نرم‌افزار اوپن ریفاین برای پاک‌سازی داده استفاده می‌کنیم
ساختار سازمانی	گروه تخصصی مدیریت کلان داده با پست‌های تخصصی داده	مثلاً ما یک اداره در ساختار داریم بنام مدیریت کلان داده‌ها داریم.
	گروه‌ها (ادارات) سازماندهی منابع و تولید فراداده های تخصصی	وجود گروه‌های سازماندهی منابع کتابی و غیرکتابی، گروه‌های تنظیم و توصیف اسنادی و سازماندهی منابع دیجیتال
بسترها و زمینه های اشتراک و تبادل داده	اشتراک داده ها بر اساس تفاهم نامه های سازمانی اشتراک داده ها با شرکت کنندگان رویدادهای داده محور	داده ها با سازمانهای غیر هم تراز از طریق برگزاری رویدادهای استارتابی و انعقاد قرارداد با شرکت‌های برنده، انعقاد تفاهم نامه با موسسات به اشتراک گذاشته می شود.

<p>یک سری شواهد در آورديم که نشان مي دهد آرشیوها و کتابخانه های ملی بزرگ دنیا دارند به این سمت می روند .</p>	<p>تجربه های کتابخانه ها و آرشیوهای بزرگ دنیا</p>	<p>تجربه ها و به روش های ملی و بین المللی</p>
<p>در بحث داده باز سال نود و هفت، سازمان فناوری اطلاعات به عنوان یک برنامه ملی به تقلید از دیتا دات جی او وی ایالات متحد یک پایگاه داده ملی را راه انداختند.</p>	<p>تجربه ها و طرح های ملی داده باز</p>	
<p>سازمان با تصویب آیین نامه ها و شیوه نامه ها در هیات امن و شورای معاونین مجوز یا اجازه انتشار یا استفاده از داده های خود را اعطا می کند.</p>	<p>سیاستگذاری های کلان در هیات امن و شورای معاونین</p>	<p>حمایت مراجع اصلی و مدیریت ارشد سازمان</p>
<p>در تصمیمات و اقدامات مدیریت ارشد سازمان بحث شفافیت و پاسخگویی مورد توجه است.</p>	<p>شفافیت و پاسخگویی مدیریت ارشد</p>	
<p>در سطح مدیریت ارشد سازمان نسبت به اطلاع رسانی و پاسخگویی به جامعه مخاطبین با برگزاری نشستهای خبری رویکرد مثبت وجود دارد. در واقع مدیریت ارشد سازمان مصمم است که در خصوص برنامه داده باز این اتفاق بیفتد.</p>	<p>دیدگاه مثبت مدیریت ارشد نسبت به دسترسی آزاد و داده باز</p>	
<p>بعد از این که پیش نویس سند سیاست داده را تهیه کردیم افراد مختلفی هم روی آن نظر دادند در آن سند به فهرست داده دیتا کاتالوگ اشاره شده بود .</p>	<p>فرداده های فیفا داده های بانک آوانوشت اسامی لاتین داده های گزارش های دولتی داده های متنی اخبار داده های محتوایی اسناد اداری داده های محتوایی استانداردها فرداده های اسناد داده های محتوایی اسناد دیجیتالی داده های اطلاعات و تعامل کاربران با سامانه های سازمان داده های سوابق امانت و استفاده از منابع داده های انتشارات سازمان داده های بانک اساتید آموزش داده های شناسنامه آموزشی کارکنان داده های دوره های آموزشی سازمان فرداده های بانک کتابشناسی سازمان داده های بانک اصطلاحنامه های سازمان فرداده های بانک مستندات عنوانها فرداده های بانک مستندات نامهای جغرافیایی و اماکن فرداده های بانک مستندات همایشها فرداده های بانک مستند ناشران فرداده های سر عنوان های موضوعی داده های متنی گزارش های پژوهشی داده های تحلیلی اسنادی</p>	<p>داده ها و فراداده های تخصصی سازمان</p>

	<p>داده های پژوهشی طرح های پژوهشی سازمان</p> <p>فرا داده های حقوقی</p> <p>داده های مناقصه ها و قراردادها</p> <p>داده های حوزه نشر کشور</p> <p>داده های بانک اطلاعات شابکا (استاندارد بین المللی کتابخانه ها</p> <p>داده های بانک شاپا (شماره استاندارد بین المللی پایندها)</p> <p>داده های اهدای منابع</p> <p>داده های پایان نامه ها</p> <p>داده های فراهم آوری منابع کتابخانه</p> <p>داده های بانک موجودی</p> <p>داده های بانک تمپ فراهم آوری</p> <p>داده های متنی پست های کاربران در فضای مجازی</p> <p>داده های پرسش و پاسخ مرجع مجازی</p> <p>داده های محتوای منابع دیجیتال</p> <p>داده های متنی کتابهای دیجیتال</p> <p>داده های متنی مقالات سامانه های نشریات</p> <p>فرا داده های نشریات</p> <p>داده های بانک اعلام وصول نشر</p> <p>داده های بانک اطلاعات و اسبازی</p> <p>اطلاعات و داده های قوانین و مقررات و بخشنامه ها</p>	
سیاست ها و مصوبات حاکمیتی	بخشنامه های حاکمیتی امنیت داده	این که بخشنامه هایی که از بیرون می آید را حاکمیتی در نظر بگیریم برای اینکه بگویند دسترسی سامانه های تان را به آی پی های خارجی ندهید.
	مصوبه شفافیت و دسترسی شهروندان به داده های باز شورای اجرایی فناوری اطلاعات	سامانه شفافیت را طبق بخشنامه دولت ایجاد کرده است. ایجاد سامانه شفافیت در واقع یک پاسخ به دولت بود که ما به طور محدود داده هایی را در آنجا قرار داده ایم و ما باید نگاهمان به داده ها به این شکل باشد که از آن ها ارزش افزوده ایجاد کنیم و قابل استفاده باشد.
	تابعیت از سیاست های انتشار داده در کشور	این نکات اول به سیاست گذاری مملکت برمی گردد.
	تابعیت از قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات	قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب مجلس شورای اسلامی شماره ۵۶۳۴۸/۳۲ مورخ ۱۳۸۶/۰۳/۰۵ برای این قانون وزارت ارشاد سامانه ای طراحی کرده است و مشخص کرده است که آیا باید برای این اطلاعات هزینه ای پرداخت کنند و به دستگاه هم مهلتی را برای پاسخ داده است البته مشروط به این که اطلاعات محرمانه و مربوط به حریم خصوصی نباشد.
	تابعیت از قانون مالکیت معنوی	مالکیت بکسری داده های منابع ما با قانون مالکیت

معنوی مشخص می‌شود.		
می‌توانیم بحث استانداردهای فراداده‌ای را در نظر بگیریم استانداردهایی برای یکدست‌سازی فهرست‌نویسی در سطح سازمان داریم	فراداده‌های ساختارمند METS	قالب‌های استاندارد داده‌های سازمان
	فراداده‌های ساختارمند IRAN MARC	
	داده‌های نیمه ساختار یافته XML	
	فراداده‌های ساختارمند MODS	
	فراداده‌های ساختارمند Dublin Core	
	فراداده‌های ساختارمند EAD	
مثلاً درمورد داده‌های سوال و جواب‌های مرجع مجازی لازم بود که یک نفر متن‌ها را تگ گذاری کند.	داده‌های متنی TEXT	
ما اطلاعات را به صورت وب سرویس ارسال می‌کنیم وقتی دیتا می‌خواهد در اختیار افراد قرار بگیرد بهترین قالبی که دیده بودیم که همه می‌توانستند از آن‌ها استفاده کنند فایل‌های جی سان بود که هر کسی می‌توانست آن را بخواند و اطلاعات را ببرد در دیتابیس‌های خودش وارد کند.	داده‌های نیمه ساختار یافته JSON	
قوانین و بخشنامه‌ها، مناقصه‌ها و مزایده‌ها، شناسنامه‌های خدمات سازمان، امکان خروجی گرفتن از برنامه رسا از بانک کتابشناسی و مستندات	اساسنامه سازمان	قوانین، مقررات و سیاست‌های سازمانی
	سند تحول سازمان	
	برنامه استراتژیک ۴ ساله سازمان	
بیشتر کارکنان و مدیران سازمان دوره ICDL را گذرانده‌اند. اما فقط تعداد اندکی با مهارت‌های داده‌آشنایی دارند.	مهارت‌های داده‌ای برخی مدیران	مهارت‌های تخصصی در سازمان

۱۲ مضمون فرعی در قالب ظرفیت‌های ابتکار داده باز که در سازمان وجود دارد، استخراج و دسته‌بندی شدند. این مضامین به ترتیب فراوانی مفاهیم اولیه شامل داده‌ها و فراداده‌های تخصصی سازمان با ۴۳ مفهوم، قالب‌های استاندارد داده‌های سازمان با ۸ مفهوم، امکانات و زیرساخت‌های فنی استخراج و آماده‌سازی داده با ۶ مفهوم، سیاست‌ها و مصوبات حاکمیتی با ۵ مفهوم، امکانات و زیرساخت‌های انتشار داده با ۴ مفهوم، حمایت مراجع اصلی و مدیریت ارشد سازمان، امکانات و زیرساخت‌های جستجو و بازیابی داده و قوانین و مقررات و سیاست‌های سازمانی با ۳ مفهوم، ساختار سازمانی، بسترها و زمینه‌های اشتراک و تبادل داده، مهارت‌های تخصصی در سازمان، تجربه‌ها و بهر‌وش‌های ملی و بین‌المللی هر یک با ۲ مفهوم، از ظرفیت‌های موجود برای اجرای ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران هستند.

مضمون اصلی سوم، موانع و محدودیت‌های ابتکار داده باز در سازمان و کتابخانه ملی ایران است که طی مراحل تحلیل محتوای مصاحبه‌ها از ۱۰ مضمون فرعی حاصل دو مرحله قبلی کدگذاری

تشکیل شده است. در شکل‌گیری این مضامین به بخش‌هایی از مصاحبه‌ها که مصاحبه‌شوندگان به موانع و محدودیت‌های موجود در سازمان برای اجرای ابتکار داده باز به آنها اشاره داشتند، توجه شده است. در جدول ۵ مضمون‌های فرعی، مفاهیم اولیه و نمونه‌هایی از جملات مصاحبه‌ها برای مضمون اصلی موانع و محدودیت‌های ابتکار داده باز نشان داده شده است.

زود آید
ویدئو پیش‌نشانده

<p>یک برنامه ملی، یک پایگاه داده ملی، را راه انداختند بیشتر رفع تکلیف بود و و شناسایی، عمیق، نبود که چه داده‌هایی از هر سازمان می‌توانست باز بشود. در آن مقطع به آن‌ها فهرست اکسل از داده‌های شبکا کتابخانه‌های ایران در آن سایت قرار دادیم که به روزرسانی نشده است.</p>	<p>پایگاه ملی داده باز</p>	
<p>سازمان در برنامه دولت باز در سطح کشور در با ایجاد سامانه شفافیت که باید به روزرسانی شود در حد بسیار محدود مشارکت دارد.</p>	<p>عدم روزآمدسازی اطلاعات در سامانه شفافیت</p>	
<p>از نظر من این روحیه سازمانی در سازمان ما وجود ندارد یعنی یک فرهنگ سازمانی هنوز نشده است.</p>	<p>ضعف فرهنگ داده باز در سازمان</p>	<p>کم توجهی به اهمیت برنامه داده باز در سازمان</p>
<p>یک عده اعتماد را ندارند این سیاست دادن داده‌ها در سازمان وجود دارد و در اولویت هم هست.</p>	<p>عدم اعتماد به برنامه داده باز در سازمان</p>	
<p>برای این کار خط‌مشی یا سیاست مدونی در آن موقع تدوین نشد.</p>	<p>کم توجهی به انتشار داده‌ها در سازمان</p>	
<p>در مقایسه با سازمان‌های دیگر احساس کردم در بعضی از بخش‌ها نسبت به انتشار ارسال داده‌ها مقاومت و تعصب وجود دارد.</p>	<p>مقاومت مدیران برای انتشار داده‌ها</p>	
<p>به عنوان مثال اطلاعات قراردادهای حقوقی سازمان روی سامانه فقط مربوط به سال‌های نود و هفت و نود و هشت است. اطلاعات امور مالی را فقط یک سال می‌توان در آن‌جا دید در حد عنوان و سال.</p>	<p>عدم انتشار اطلاعات قراردادهای و اطلاعات مالی</p>	
<p>در بحث داده باز مشخص نیست که داده‌های سازمان چه کاربردهایی دارد.</p>	<p>مشخص نبودن کاربرد داده‌های باز</p>	
<p>سازمان در برنامه دولت باز در سطح کشور در مشارکت دارد با ایجاد سامانه شفافیت که باید به روزرسانی شود بسیار محدود مشارکت دارد.</p>	<p>مشارکت محدود سازمان در برنامه دولت باز</p>	
<p>علی‌رغم ادعایی که درباره کاربر محوری داریم این گونه نیستیم به این دلیل که ما هیچ سند مطالعه‌ای درباره نیاز کاربران نداریم فکر می‌کنیم که کاربر را در نظر گرفته‌ایم</p>	<p>عدم توجه به نیاز کاربران</p>	
<p>مسئله این است که ما یک برنامه استراتژیک مستمر که در پس این فعالیت به دیده شده باشد و تدوین شده باشد در سازمان نداریم.</p>	<p>برنامه استراتژیک داده باز</p>	<p>فقدان سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها</p>
<p>فعالاً هیچ مدیریت یا فردی در سازمان مسئولیت تنظیم خط‌مشی‌های تعیین هزینه فروش داده را بر عهده ندارد</p>	<p>عدم وجود سیاست فروش داده</p>	
<p>در مورد امنیت و آرشیو داده هیچ سند و سیاست‌گذاری نداریم و هیچ واحد سازمانی مسئولیت تدوین خط‌مشی امنیت داده را فعالاً بر عهده ندارد.</p>	<p>عدم وجود سیاست امنیت داده</p>	
<p>درباره افشای اطلاعات ما دستورالعمل خاصی نداریم می‌توان مقررات و قراردادهای تدوین کرد که اطلاعات و داده‌ها به صورت سطح بندی و با حفظ محرمانگی منتشر بشود باید به شکل کنترل شده داده و اطلاعات را در اختیار شرکت می‌دانستند قرار داد.</p>	<p>سیاست محرمانگی دسترسی به منابع کتابخانه</p>	
<p>برای این که سند سیاست داده خوبی داشته باشیم باید ابتدا داده‌هایمان را بشناسیم ما در سازمان از داده‌هایمان شناخت خوبی نداریم مثلاً مجموعه‌ای داده روی سن هست که مشخص نیست مالک آن کیست.</p>	<p>ابهام در مالکیت داده‌های سازمان</p>	
<p>مشخص نیست که این که ذی‌نفع داده کیست.</p>	<p>مشخص نبودن ذینفعان داده باز</p>	
<p>ممکن است در جاهایی ما از نظر قوانین مشکلاتی داشته باشیم.</p>	<p>موانع قانونی برنامه داده باز</p>	

فقدان سیاستگذاری‌های فناورانه	بعد به سیاستی که در سازمان وجود دارد و به‌خاطر این که هنوز قوانین و سیاستهای فناورانه در سازمان جا نیفتاده است.
کمبود نیروی انسانی متخصص	کمبود نیروی انسانی آشنا با مهارتهای داده‌ای اما آی تی محدودیت‌های نیرو دارد و بخواهد این همه سرویس را طراحی کند زمان می‌برد. اما فقط تعداد اندکی با مهارتهای داده آشنایی دارند...
کمبود متخصصین آشنا با استانداردها و پروتکل‌های داده باز	یکی موضوع کارشناسان خبره است و همین طور پیگیری مداوم هم بسیار مهم است.
کمبود متخصصین آشنا با قوانین و مقررات داده باز	
محدودیت دانش و مهارت تخصصی	آگاهی محدود مدیران مدیران می‌باید نسبت به این موضوع اطلاع و آگاهی لازم را داشته باشند.
	عدم شناخت عمیق از داده‌های سازمان شناسایی عمیقی نبود که چه داده‌هایی از هر سازمان می‌توانست باز شود.
محدودیت‌های دسترسی	کندی و اختلالات فنی دسترسی به وبسایت سازمان یا اینترنتی که دارد استفاده می‌شود و همین اینترنت سازمان است با کسی بخواهد از بیرون سایت‌های ما را ببیند از پهنای باند اینترنت ما استفاده می‌کند به‌حال اینترنت این جا پهنای باند محدودی دارد.
	محدودیت دسترسی به پورتال و سامانه‌های سازمان در حال حاضر علاوه بر این که از خارج کشور به سایت‌مان دسترسی وجود ندارد از داخل با کندی مواجه هستیم.
مشکلات فنی تولید، آماده سازی و انتشار داده‌ها	تولید دسته‌ای مجموعه‌های روزآمد فراداده‌ای رسا داده‌های ما به شکل دسته‌ای دسترس پذیر نشده است و به‌صورت دیتاست ولی به‌صورت دانه‌ای قابل دسترسی است.
	استخراج فراداده‌های منابع از سامانه‌های سازمان ما نمی‌توانیم داده‌هایمان را استخراج و آماده برای تحلیل بکنیم چون رسا سال‌هاست که توسعه پیدا نکرده است و ما بستر دیگری هم برای استخراج داده نداریم.
	تعریف محرمانگی و سطوح دسترسی در نرم افزار رسا نیازهای جامعه اسنادی را پاسخگو باشد و سطوح محرمانگی که در رسا تعریف شده است برای ذینفعان کتابخانه معنا دارد.
	عدم امکان مشارکت کاربران در ویرایش داده‌ها ولی درمورد امکان مشارکت همگانی کاربران و ذی‌نفعان در ویرایش ویرایش داده‌ها یا کامنت گذاشتن فکر می‌کنم هنوز سازمان به‌خوبی وارد این موضوع نشده است.
	مشکلات آماده سازی مجموعه‌های داده‌ای مشکلات فناوری و نرم‌افزاری هست که ما نمی‌توانیم داده‌هایمان را استخراج و آماده برای تحلیل بکنیم چون رسا سال‌هاست که توسعه پیدا نکرده است و ما بستر دیگری هم برای استخراج داده نداریم.
	عدم توسعه رسا در بخش امانت و اعضا رسا در زمینه امانت جستجو و اطلاعات اعضا روی همان ورژن اولیه است و توسعه نیافته است.
	عدم توسعه رسا در گزارش گیری این گزارش گرفتن راحت نیست یعنی حتماً باید از دیتابیس خود رسا گرفت یعنی از شرکت گرفته بشود.
	مشکلات فنی ایجاد دسترسی به داده‌ها علت برخی از این‌ها که باز نشده بود عوامل فنی و اختلالات سیستمی بود نه سیاست‌گذاری
	عدم امکان مصورسازی داده‌ها می‌تواند در قالب انواع جداول و گزارش‌ها باشند انواع مصورسازی‌ها هست. همان‌طوری که شرکت‌های خصوصی این کار را انجام دهند ما هم می‌توانیم به‌صورت کنترل‌شده این داده‌ها و اطلاعات را منتشر کنیم.

واحدهای ما که فهرست نویسی، و مستندسازی هستند در این بخش‌ها یکدسته، امر مقدسی است حتی یکپارچگی را نمی‌پذیرند یعنی یکدست باید باشد نه یکپارچه. اگر راه‌حل‌های یکپارچه سازی اگر ایده یکپارچه سازی غلبه داشت آن وقت راه‌حل‌های آن استفاده می‌شد.	عدم یکپارچگی داده های سازمان	
کسی بخواهد از بیرون سایت‌های ما را ببیند از پهنای باند اینترنت ما استفاده می‌کند به‌رحال اینترنت این جا پهنای باند محدودی دارد.	محدودیت پهنای باند اینترنت سازمان برای ارائه مجموعه‌های داده	
استانداردی برای ناشناس سازی داده‌ها نداریم به‌خصوص در دی آنونامیزیشن تجربه‌ای در سازمان نداریم.	فرایند ناشناس سازی داده ها	
یکسری برنامه‌های زیرساختی سازمان هنوز بلا تکلیف هستند تا این که بتواند برای استخراج داده‌های مفید مطرح باشد.	بلا تکلیفی برنامه‌های زیرساختی سازمان	مشکلات مدیریتی
بخشی دیگر تغییر مدیریت است و تغییر سیاست‌ها باشد. با تغییر مدیریت در دوره‌های مختلف، کارهایی که در خصوص داده باز انجام می‌شود دچار تغییر و چالش می‌شود.	عدم ثبات مدیریتی در سازمان	
رویدادهایی مانند لیب تک مثل تک تیری در تاریکی بوده‌است و ادامه پیدا نکرده می‌توانست ادامه پیدا بکنده و فواید زیادی برای سازمان داشت.	عدم استمرار برگزاری رویدادهای داده محور	
پروپوزالهای اصلی ایجاد سامانه‌های کلان تدوین شده است و در برخی موارد قراردادهای آن‌ها بسته شد اما بدلیل هزینه‌های کلان سازمان طرح‌ها و کمبود بودجه طرح‌ها متوقف ماند.	محدودیت‌های بودجه‌ای	

۱۰ مضمون فرعی در دسته موانع و محدودیت‌های ابتکار داده باز استخراج و دسته‌بندی شدند. این مضامین به ترتیب فراوانی مفاهیم اولیه، شامل مشکلات فنی تولید و آماده‌سازی و انتشار داده‌ها با ۱۲ مفهوم، عدم تطابق فرایندهای تخصصی با اهداف ابتکار داده باز، کم‌توجهی به اهمیت ابتکار داده باز در سازمان و فقدان سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها با ۸ مفهوم، مشکلات مدیریتی با ۴ مفهوم، عدم روزآمدسازی اطلاعات و داده‌های سامانه‌ها و بانک‌های اطلاعاتی و کمبود نیروی انسانی متخصص هر یک با ۳ مفهوم و عدم اجرای قوانین و سیاست‌های سازمانی و حاکمیتی، محدودیت دانش و مهارت‌های تخصصی و محدودیت‌های دسترسی، هر کدام با ۲ مفهوم از موانع و محدودیت‌های ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران هستند.

مضمون اصلی چهارم فواید و نتایج اجرای ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران است که از ۱۰ مضمون فرعی حاصل دو مرحله قبلی کدگذاری، تشکیل شده است. در شکل-گیری این مضامین به بخش‌هایی از مصاحبه‌ها که مصاحبه‌شوندگان به فواید و نتایج اجرای ابتکار داده باز در سازمان اشاره داشتند، توجه شده است. در جدول ۶ مضمون‌های فرعی، مفاهیم اولیه و

نمونه‌هایی از جملات مصاحبه‌ها برای مضمون اصلی فواید و نتایج ابتکار داده باز نشان داده شده است.

جدول ۶. فواید و نتایج ابتکار داده باز

فواید و نتایج اجرای ابتکار داده باز در سازمان (مضمون اصلی: کدگذاری مرحله سوم)		
مضمون فرعی (کدگذاری مرحله دوم)	مفاهیم اولیه (کدگذاری مرحله اول)	بخش‌هایی از مصاحبه‌ها
ارتباط با مخاطبان	توسعه ارتباط با مخاطبان و مشتریان	برای مشتری خیلی در این زمینه مهم است می‌بینیم که شرکت‌های بزرگ گزارش‌های سالانه خود را براساس داده‌ها و اطلاعاتی که دارند منتشر می‌کنند و در واقع این براساس ارتباط گرفتن و لینک شدن به مشتریان است.
	افزایش مشارکت جامعه با سازمان	شاید بتوان نگاه مدیریت ارشد سازمان را به این نکته جلب کرد که در باز کردن داده‌ها اتفاقات خوبی را رقم خواهد زد و باعث افزایش مشارکت‌ها با سازمان می‌شود و فایده دیگری که مطرح می‌کنند مشارکت همگانی است.
ارتقای خدمات سازمان	ارائه خدمات نوآورانه	دولت‌ها با تشویق به استفاده، استفاده مجدد و توزیع رایگان مجموعه داده‌ها، ایجاد کسب و کار و خدمات نوآورانه و شهروند محور را ترویج می‌کنند.
	افزایش تولید و انتشار داده‌های سازمان برای مخاطبان	در سازمان ما حجم زیادی از داده تولید می‌شود و امکان اوین کردن هر کدام از این داده‌ها وجود دارد. به این طریق با مخاطبان خود ارتباط برقرار می‌کنیم.
ارتقای مرجعیت سازمان	نمایش حضور سازمان در جامعه علمی	یعنی اگر ما داده‌هایمان را منتشر نکنیم انگار که نیستیم و حضور نداریم.
	ارتقای نقش سازمان در سطح ملی و حاکمیت	باعث رونق کسب و کارهای داده محور، حل مسائل سازمان از طریق تحلیل‌های داده‌ای، ارتقای خدمات سازمان، توسعه کارآفرینی و نوآوری باز
انتفاع جامعه	سهولت در جریان داده	دیگر این که موجب سهولت در جریان داده می‌شود.
	افزایش شفافیت	در دسترس قرار دادن مجموعه داده‌های خود، نهادهای عمومی شفاف تر و پاسخگو تر به شهروندان می‌شوند.
	جلوگیری از عدم تخصیص حقوق افراد و جامعه در افشای اطلاعات	در ارائه داده این نکته مورد توجه است که افشای اطلاعات ضرری به شهر یا جامعه شخصی یا جامعه وارد نکند.
	شهروند محوری	دولت‌ها با تشویق به استفاده، استفاده مجدد و توزیع رایگان مجموعه داده‌ها، ایجاد کسب و کار و خدمات نوآورانه و شهروند محور را ترویج می‌کنند.
خلق ارزش از داده‌های سازمان	ایجاد ارزش افزوده برای داده‌های سازمان	اگر این قابلیت‌ها تقویت بشود می‌توان از این برنامه و از این داده‌ها ارزش افزوده ایجاد کرد.
	کمک به اقتصاد نشر	در حوزه نشر هم این اتفاق می‌افتد و الان بحث اقتصاد داده و اطلاعات هم مطرح است.
	تقویت اقتصاد مشارکتی	به‌طور کلی این موضوع بحث اقتصاد مشارکتی یا داده‌های مشارکتی یعنی ما خودمان را محدود نمی‌کنیم که یک مجموعه داده صرفاً در اختیار خودمان باشد.
تحقق اهداف کلان دولت	برنامه داده باز برای تحقق اهداف دولت در کاهش فساد	اگر چه می‌تواند یکی از کارکرد هایش کاهش فساد است.
	افزایش شفافیت و پاسخگویی در قبال جامعه	ر تصمیمات و اقدامات مدیریت ارشد سازمان بحث شفافیت و پاسخگویی مورد توجه است. با در دسترس قرار دادن مجموعه داده‌های خود، نهادهای عمومی شفاف تر و پاسخگو تر به شهروندان می‌شوند.
تحول سازمانی	تسهیل مسیر تحول دیجیتال	دغدغه نسبت به موضوع تحول دیجیتال می‌تواند نشانه‌ای باشد از اینکه در مورد موضوع داده باز هم مثبت باشد و حمایت کند.
	جذب ایده‌های کاربردی	فایده اصلی جلب مشارکت همه کسانی هست که در زمینه‌های مختلف دارای

ایده هستند و قتی که ما یک مجموعه دیتا یا یک نرم‌افزار را اولین می‌کنیم می‌توانیم از تخصص طیف وسیعی از متخصصان بهره ببریم و از مشارکت اون‌ها استفاده کنیم و این یک حالت برد برد هست.		
ما در واقع دیتا هایی را باید آماده کنیم که برای کسانی که پروژه‌های هوش مصنوعی انجام می‌دهند	توسعه پروژه های هوش مصنوعی	
شما به داده‌هایی نیاز دارید که انسان آن‌ها را تولید کرده باشد و برای پروژه‌های ماشین لرنینگ می‌تواند مفید باشد.	توسعه پروژه های یادگیری ماشین	
ثلاً بعضی از کارهای پژوهشی ما که نیاز به پردازشگرهای قوی دارد و ما خودمان این امکان را نداریم بخش خصوصی بیایند این امکانات را در ازای داده در اختیار ما بگذارند.	دریافت امکانات سخت افزاری و فناوریانه در ازای ارائه داده	تقویت زیرساخت‌های فناوری
برای نوآوری ما سرویس‌هایمان را از معاونت فناوری ریاست جمهوری گرفتیم.	جذب امکانات فنی از منابع حمایتی دولت از برنامه‌های نوآورانه	
ارائه این اطلاعات برای اهداف پژوهشی به صورت نمونه گیری رایگان است. به پژوهشگران و کسانی که به صورت تک‌به‌تک از داده‌های ما می‌خواهند استفاده کنند سرویس بدهیم.	استفاده پژوهشگران از داده‌های مجموعه منابع	توسعه پژوهش‌های داده محور
کار دیگر هم این است که دولت از ارشاد یا خانه کتاب یا کتابخانه ملی اطلاعات آماری بگیرد و با استفاده از این دیتاها ببیند که مردم مردم در چه ذهنیتی هستند و در چه موضوعاتی بیشتر کتاب می‌خوانند و نویسنده بیشتر در این حوزه کتاب نوشته است.	پژوهش‌های حوزه نشر	
از این لحاظ که بدانیم چند نفر عضو داریم در چه رشته‌هایی فعالیت می‌کنند و ترند علوم در کتابخانه ملی به چه شکلی است. می‌توان براساس آن‌ها مثلاً در فراهم‌آوری منابع تصمیماتی را گرفت و نوع سرویس‌هایی که در بخش اطلاع‌رسانی به کاربران داده می‌شود.	استفاده از داده های اعضای کتابخانه برای توسعه خدمات	
مثلاً در توییت‌ها ببینیم چه توییت‌هایی در مورد کتابخانه ملی زده می‌شود در بعضی از این توییت‌ها نکاتی را مطرح می‌کرده‌اند که منجر به انجام اصلاحاتی در فرآیندها شد و این مشکلاتی که ممکن بود سال‌ها در خود کتابخانه کسی ندیده بود و می‌توان با این باروش متن کاوی این داده‌ها را تحلیل کرد	مطالعات متن کاوی داده بر روی پستهای کاربران در فضای مجازی	
با اجرای برنامه داده باز به حمایت از کسب و کارهای داده محور برای حل مسائل سازمانی می‌توان کمک کرد.	حمایت از کسب و کارهای دانش بنیان	حمایت از کارآفرینان
در سازمان ما این ظرفیت وجود دارد که با ارائه دیتاها و این کردن آن‌ها از استارت‌آپ‌ها و بیزینس‌های بیرونی حمایت و پشتیبانی بکنند.	ایجاد استارت‌آپ‌های داده محور	
موجب ارتقای بهره‌وری در سازمان بشود.	استفاده از داده های عملکرد کارکنان برای ارتقای بهره وری	کسب منافع سازمانی
می‌خواستند یک رد و بدل داده انجام بدهند که اگر اتفاق می‌افتاد هم درآمدزایی برای سازمان داشت هم این که می‌توانستند با این داده‌ها پروژه‌هایی را انجام دهند بعد آن داده‌ها یک ارزش افزوده‌ای اضافه کنند.	ارائه فراداده‌ها به متقاضیان با هدف درآمدزایی	

۱۱ مضمون فرعی در دسته فواید و نتایج ابتکار داده باز استخراج و دسته‌بندی شدند. این مضامین به

ترتیب فراوانی مفاهیم، شامل انتفاع جامعه و توسعه پژوهش‌های داده‌محور و تحول سازمانی

هریک با ۴ مفهوم، خلق ارزش از داده‌های سازمان با ۳ مفهوم، ارتباط با مخاطبان، ارتقای

خدمات سازمان، کسب منافع سازمانی، ارتقای مرجعیت سازمان، تحقق اهداف دولت، تقویت زیرساخت‌های فناوری، حمایت از کارآفرینان و منافع سازمانی هر کدام با ۲ مفهوم، از مضامین فرعی فواید و نتایج اجرای ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی هستند.

۴. بحث و نتیجه‌گیری

مضامین اصلی الزامات، ظرفیت‌ها، موانع و محدودیت‌ها و فواید و نتایج قابل انتظار، ۴ گروه اصلی مؤلفه‌های اجرای ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران هستند که از سه مرحله کدگذاری مصاحبه‌ها با تحلیل مضامین و با رویکرد استقرائی به دست آمده است. مضمون الزامات ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران بر نیازمندی‌ها و بایستگی‌هایی که برای بازکردن داده‌های سازمان باید مورد توجه قرار گیرد تاکید دارد.

ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و بسترهای تولید و انتشار داده از مهم‌ترین الزاماتی است که داده‌های قابل استفاده برای جامعه و کسب و کارها را ارائه می‌کند. در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران داده‌ها و فراداده‌های تخصصی توصیفی و محتوایی منابع در سامانه‌ها و نرم‌افزارهای تخصصی سازمان از جمله نرم‌افزار رسا (نرم‌افزار جامع کتابخانه ملی) و سامانه منابع دیجیتال تولید می‌شوند. توسعه و ارتقای این بسترها از این جهت که داده‌های سازمان در این بسترها تولید می‌شوند و برای انواع کاربردها باید آماده‌سازی و استخراج شوند، اهمیت زیادی دارد. قلیچ‌خانی و ابطحی (۱۳۹۶) نیز به عوامل فراهم‌کننده داده از شاخص‌های ارزیابی عملکردی داده باز اشاره کرده‌اند. درحالی‌که مسافر (۱۳۹۵) و (Chiware (2020) بر زیرساخت‌های فنی در بحث بازکردن داده‌های سازمان‌ها تاکید کرده‌اند. اختصاص منابع مالی برای توسعه و یکپارچه‌سازی این بسترها به منظور امکان جستجوی یکپارچه و جلوگیری از افزونگی داده و کنترل و نظارت بیشتر بر فرایندهای تولید داده اهمیت دارد. در حال حاضر سازمان اسناد و کتابخانه ملی سامانه‌های متعددی برای خدمات اطلاع-رسانی تحت وب خود با انواع منابع و فراداده‌ها دارد که مدیریت و به‌روزرسانی هر یک نیازمند نیرو و هزینه است. تامین مالی اجرای ابتکار داده باز موضوعی است که مشابه پژوهش حاضر در پژوهش مسافر (۱۳۹۵) نیز اشاره شده است. در بحث توسعه زیرساخت‌های تولید و انتشار داده، حفظ محرمانگی و امنیت داده‌های مربوط به حریم شخصی افراد و منابعی که شامل قانون مالکیت معنوی می‌شوند، نیازمند سیاست‌گذاری و پیاده‌سازی فرایندهای فنی در چارچوب استانداردهای

تخصصی است. کسب مجوزهای انتشار داده و رعایت حقوق مالکیت معنوی در بازکردن داده‌ها موجب تسهیل دسترسی‌پذیری داده‌های سازمان و ایجاد اعتماد به ابتکار داده باز خواهد شد. همانگونه که اشاره شد داده‌های سازمان از نوع فراداده‌های کتابشناختی و مستندات در قالب‌های استاندارد ماشین‌خوان و داده‌های متنی هستند که طی فرایند او سی آر منابع چاپی و گردآوری منابع دیجیتال‌زاد تولید می‌شوند. کیفیت محتوایی و ساختاری این داده‌ها برای کاربردهای یادگیری ماشین و هوش مصنوعی و پیاده‌سازی انواع راهکارهای مورد نیاز سازمان و سایر مراکز و همچنین انجام پژوهش‌های مبتنی بر داده‌های سازمان، اهمیت زیادی دارد. یکی از جنبه‌های مهم کیفیت‌بخشی فراداده‌های منابع سازمان، ایجاد امکان مشارکت کاربران در ویرایش فراداده‌ها و غنی‌سازی آنهاست. غنی‌سازی و برجسب‌گذاری فراداده‌های کتابشناختی با مشارکت کاربران در پژوهش (Niggemann(2012) به منظور تحقق داده‌های باز پیوندی و کامل بودن فراداده به عنوان شاخص کیفیت آن در پژوهش مازوچی و مرادی(۱۴۰۰) با تمرکز بر کیفیت داده به عنوان یکی از الزامات داده باز قابل توجه است. همچنین تدوین و اجرای خط‌مشی‌های تولید، انتشار و تبادل داده که مهم‌ترین آنها سند سیاست داده است در هر سازمانی که می‌خواهد داده‌محور شود از مهم‌ترین الزامات است. تدوین این سند در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران در مراحل نهایی است که می‌تواند اقدامات سازمان در جهت محوریت داده و داده باز را قاعده‌مند سازد. تدوین خط‌مشی‌های داده به ویژه سند حکمرانی داده از نظر اینکه به اقدامات داده باز سازمان‌ها نیز می‌پردازد، مشابه پژوهش حاضر در پژوهش قلیچ‌خانی و ابطحی(۱۳۹۶)،(Ezema(2019)، Chiware (2020)، Jackson (2021) نیز تاکید شده است. در حالیکه هراتی، پوراحمدی و ستارچه(۱۳۹۶) و Toogood (2021) مشارکت شهروندان در خط‌مشی‌گذاری حوزه داده باز را از شاخصه‌های این موضوع دانسته‌اند. انتشار و بازکردن این داده‌ها نیازمند بسترهای مناسب است که در قالب پورتال و ایجاد وب سرویس‌ها و API های ارائه داده تعریف و ارائه می‌شوند. پهنای باند اینترنت مناسب برای انتشار داده تحت پورتال و سرویس‌های تحت وب داده باز سازمان، دسترسی پیوسته به این سرویس‌ها را برای درخواست داده تضمین می‌کند. از طرف دیگر تامین امنیت این سرویس‌ها از نظر فنی می‌تواند در تداوم و پیشگیری از دسترسی غیرقانونی به داده‌های سازمان جلوگیری کند. مسافر(۱۳۹۵) و Attard, Orlandi Scerri & Auer (2016)، ابوالمعالی و پورعزت (۱۳۹۹) و Chiware (2020) نیز به طور کلی تامین زیرساخت

فناوری را از الزامات ابتکار داده باز برشمرده‌اند. ابوالمعالی و پورعزت (۱۳۹۹)، رحیمی، نیاورانی، جلالی و یآوری (۱۳۹۹) و مازوچی و مرادی (۱۴۰۰) نیز بر جنبه‌های فنی مدیریت داده در بخش‌های مختلف تاکید کرده‌اند. «جنبش دسترسی آزاد» و «داده باز» در جوامع و اکوسیستم‌هایی موفق خواهد بود که تغییر نگرش از مالکیت به دسترس‌پذیری اتفاق بیافتد و این امر مستلزم ایجاد گفتمان و ترویج فرهنگ آن است. در سازمان‌های مالک اطلاعات و داده نیز نگرش مثبت مدیران و حتی کارشناسان در همکاری و پشتیبانی از ابتکار داده باز، نیازمند فرهنگ‌سازی و حتی آموزش است. بنابراین ترویج فرهنگ داده باز و آموزش‌های تخصصی نیز در این پژوهش به عنوان مضامین فرعی در گروه الزامات ابتکار داده باز قرار دارند. ترویج و فرهنگ‌سازی با برگزاری نشست‌های تخصصی و گفتگو با متخصصان و مدیران سازمان و تبیین فواید این برنامه، موفق خواهد بود. موضوعی که Ezema (2019) با تاکید بر آموزش به آن پرداخته است. مشارکت در برنامه‌ها و ابتکارات ملی داده باز، موجب تسهیل گردش داده و اطلاعات در جامعه و تقویت نوآوری باز می‌شود که به نوبه خود محرک اجرای ابتکار داده باز در سازمان‌ها نیز محسوب می‌شوند. یکی از این برنامه‌های ملی، الزام دستگاه‌های اجرایی به ایجاد سامانه شفافیت است که سازمان نیز در ایجاد آن اقدام کرده است و نیاز به به‌روزرسانی دارد. شفافیت، موضوعی است که در جهت کاهش فساد در دولت‌ها مورد توجه مجامع جهانی قرار گرفته است و از بنیادهای پیدایش ابتکارات داده باز در سطح جهانی است. به همین دلیل در پژوهش‌های مرتبط با این حوزه همانند پژوهش حاضر و پژوهش هراتی، پوراحمدی و ستارچه (۱۳۹۶) و Irhamni, Kumoro & Wahyuni (2018) و Ezema (2019) انگیزه شفافیت را از مهمترین عوامل ابتکارات داده باز برشمرده‌اند. مضمون اصلی دوم که حاصل فرایند تحلیل و کدگذاری مصاحبه‌ها است، ظرفیت‌های موجود در سازمان برای ابتکار داده باز است که به اقدامات قبلی، امکانات و فرصت‌هایی در سازمان اشاره دارد که در راستای ابتکار داده باز قابل استفاده و بسترساز هستند. مهم‌ترین ظرفیت سازمان از این نظر، داده‌ها و فراداده‌هایی هستند که دارایی غنی سازمان محسوب می‌شوند و در نرم‌افزارها و سامانه‌های اطلاعاتی تولید می‌شوند. این داده‌ها قالب‌های مختلفی را شامل می‌شود که در برنامه داده باز باید آنها توجه شود. در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران با توجه به تنوع منابع اطلاعاتی و سامانه‌های ارائه‌دهنده این منابع و نیز سامانه‌های مربوط امور اجرایی و مدیریتی سازمان، ظرفیت تولید انواع داده از داده‌های متنی، عددی و فراداده در قالب‌های

استاندارد ساختارمند و نیمه ساختارمند وجود دارد که باید سازوکار آماده‌سازی و استخراج آنها برای ارائه در بسترهای انتشار داده باز تحت مجوزهای باز، پیش‌بینی شود. امکان جستجو، بازیابی و استخراج فراداده‌ها تحت پروتکل Z39.50 از رسا و امکان درخواست مجموعه‌های فراداده‌ای بانک کتابشناسی و مستندات از وب سرویس دیتای سازمان از بسترهای انتشار داده هستند که با ایجاد پورتال داده باز تکمیل می‌شوند. داده‌های متنی منابع دیجیتال سازمان نیاز به توسعه سامانه برای استخراج و آماده‌سازی دارد. در خصوص ویژگی‌های داده Attard, Orlandi Scerri & Auer(2016)، قالب‌های مختلف و چندزبانه‌بودن داده را مورد توجه قرار داده است در حالیکه مازوچی و مرادی(۱۴۰۰) قابل فهم بودن و عدم وجود داده‌های از دست‌رفته و تجسمی بودن داده را از جنبه‌های مرتبط با ابتکار داده باز برشمرده‌اند. در همین زمینه رحیمی، نیاورانی، جلالی و یاور(۱۳۹۹) ماشین‌خوان بودن را مورد تأکید قرار داده است. همچنین به روز بودن داده در هر دو پژوهش مازوچی و ... (۱۴۰۰) و رحیمی و ... (۱۳۹۹) نیز مورد تأکید قرار گرفته است. با توجه به مأموریت اصلی سازمان در دسترس‌پذیر ساختن منابع اطلاعاتی برای کاربران، سیاست‌ها و قوانین و مقرراتی در حوزه کتابخانه و اسناد مصوب شده‌اند. این مستندات به عنوان ظرفیت‌های سازمان در حوزه سیاست‌گذاری می‌تواند با پیوست‌ها یا بازنگری‌هایی در ابتکار داده باز نیز مورد استفاده و استناد قرار گیرند. در چارچوب‌های قانونی و خط‌مشی‌ها به عنوان عوامل مهم ابتکارات داده باز در پژوهش مسافر(۱۳۹۵) و Ezema(2019) مورد توجه قرار گرفته‌اند. ایجاد امکانات جستجو و بازیابی داده نیز در ارائه خدمات داده باز به منظور دسترس‌پذیری از الزاماتی است که سازمان با دارا بودن سامانه اویک و منابع دیجیتال به عنوان اصلی‌ترین سامانه‌های اطلاعاتی خود و سایر سامانه‌ها مانند سنا، فهرستگان نسخ خطی، ایران ژورنال و ... دارای این ظرفیت هستند که می‌تواند با اتصال به سرویس‌های داده باز سازمان در تقویت این خدمات موثر باشد. البته این سامانه‌ها امکانات محدودی برای استخراج داده برای انواع کاربردها دارند. پشتیبانی نرم‌افزار رسا از پروتکل Z39.50 از همین ظرفیت‌هاست که کتابخانه‌های کشور از طریق آن، فراداده‌های منابع را دریافت می‌کنند. Niggemann(2012) بهبود جستجو و بازیابی اطلاعات کتابشناختی، Attard, Orlandi Scerri & Auer(2016) دسترسی به داده و رحیمی و ... (۱۳۹۹) دسترسی رایگان به اطلاعات و داده‌ها را از جنبه‌های مورد توجه در بحث داده باز برشمرده‌اند. مراجع اصلی و مدیریت ارشد سازمان با اختصاص منابع و تدوین فرایندهای تخصصی مناسب می‌توانند زمینه‌های

حمایت از ابتکار داده باز را فراهم کنند. همانگونه که مسافر(۱۳۹۵) به این جنبه به عنوان آمادگی مدیریت ارشد اشاره کرده است. به طور کلی نقش مدیران در اقدامات توسعه‌ای و تحولی در سازمان‌ها تعیین‌کننده است. این نقش می‌تواند در جذب و استفاده از نیروی انسانی متخصص در جایگاه‌های تخصصی سازمانی تجلی پیدا کند. این تخصص‌ها شامل حوزه‌های داده و فناوری می‌شود. یکی از ظرفیت‌های ابتکار داده باز امکان اشتراک داده با پایگاه‌های ملی است. در این زمینه سازمان در گذشته اقداماتی داشته است. مانند اشتراک داده‌های پایگاه شایکا در پایگاه ملی داده که البته یک اقدام مقطعی و کوتاه بود. موضوع به اشتراک گذاری داده‌ها در پژوهش Niggemann(2012) با ایجاد قالب داده‌های باز پیوندی از فراداده‌های کتابشناختی کتابخانه ملی آلمان برای بازنمایی در محیط وب معنایی، به عنوان یک تجربه بازکردن داده اشاره شده است. این امر مستلزم کسب مجوزهای باز است که در پژوهش مازوچی و مرادی (۱۴۰۰) نیز به عنوان شاخص ابتکار داده باز تاکید شده است. مضمون اصلی موانع و محدودیت‌های ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران در مصاحبه‌ها مطرح شده است که شامل مؤلفه‌هایی است که می‌تواند در اجرای این برنامه اختلال ایجاد کند. مهمترین موانع از مشکلات فنی ناشی می‌شود که در زیرساخت‌های تولید و آماده‌سازی داده‌ها وجود دارد و نیازمند به‌روزرسانی و توسعه هستند. نرم‌افزار رسا و سامانه منابع دیجیتال سازمان از این دست هستند. همانگونه که در الزامات نیز زیرساخت‌های فنی تولید و انتشار داده مورد توجه قرار گرفته است، ضعف این زیرساخت‌ها و امکانات موجب عدم موفقیت سازمان در بازکردن داده‌های خود می‌شود. این مشکلات به محدودیت‌های سامانه‌های سازمان در امکان استخراج دسته‌ای داده‌ها و فراداده‌ها، مسائل مربوط به کیفیت داده‌ها و فقدان فرایندهای فنی محرمانگی و محدودیت پهنای باند اینترنت سازمان برمی‌گردد. Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk,(2012) نیز عوامل فنی مربوط به کشف و دسترسی و عدم یکدستی قالب‌های داده، فقدان استانداردهای داده‌ای لازم و نقض حریم خصوصی، چالش امنیت و فقدان استانداردهای لازم را از موانع فنی ذکر کرده‌اند. در حالیکه Ezema(2019), Throgmorton, Norlander& Norlander (2020)؛ Chiware (2020) و Toogood (2021) به طور کلی زیرساخت‌های فنی ضعیف را از چالش‌ها برشمرده است. فرایندهای تخصصی سازمان در گردآوری، سازماندهی و اشاعه اطلاعات منابع در برخی موارد با اهداف ابتکار داده باز که بر دسترسی به جای مالکیت داده و به‌ویژه

فرا داده‌های سازمان تاکید دارد منافات داشته و نیاز به بازنگری دارند. علی‌رغم ماهیت اطلاعاتی سازمان و ماموریت دسترس‌پذیری به منابع، اهمیت بازکردن داده‌ها و حتی اهمیت داده در سازمان به خوبی تبیین نشده است و به نوبه خود فقدان مصوبات و سیاست‌گذاری‌های مشخص بوده که اجرای ناقص یا عدم اجرای سیاست‌های کلان دولت در دسترس‌پذیری داده‌ها و اطلاعات دولتی را موجب شده است. به طوری که هنوز در سازمان سند سیاست یا حکمرانی داده مصوب نشده است. این امر از مشکلات مدیریتی و محدودیت دانش و مهارت‌های تخصصی مدیران و کارشناسان سازمان نیز منبعث است که متوجه کمبود نیروی انسانی متخصص نیز می‌باشد. از جمله مشکلات مدیریتی سازمان عدم ثبات مدیریت‌هاست که در بسیاری از سازمان‌های دولتی مرسوم است و در برخی موارد به استمرار برنامه‌های تحولی سازمان لطمه می‌زند. همچنانکه Ezema(2019) و Toogood (2021) عدم وجود مهارت‌های تخصصی در کارکنان را از چالش‌های داده باز بر شمرده است، قلیچ‌خانی و ابطحی(۱۳۹۶) به موضوع حکمرانی داده و تاثیر آن بر داده باز تاکید داشته‌اند و مسافر(۱۳۹۵) ساختار و فرایندهای سازمانی را مورد توجه قرار داده است. ضعف فرهنگ داده باز در سازمان به دلیل عدم آشنایی کارکنان و مدیران با این مفهوم که نیز موجب بی اعتمادی به برنامه داده باز می‌شود از موانع ابتکار داده باز است. چنانکه موجب مقاومت مدیریت‌ها و کارشناسان در همکاری با برنامه و تسهیل فرایند آن می‌شود. در مصاحبه‌های انجام شده به پیامدها و نتایج و فواید ابتکار داده باز نیز اشاره شده است که به عنوان چهارمین مضمون اصلی در فرایند کدگذاری مصاحبه‌ها به دست آمده است. برخی از این نتایج متوجه سازمان و برخی دیگر به محیط بیرونی سازمان برمی‌گردد. تقویت ارتباط با مخاطبان سازمان، انتفاع جامعه، تحقق اهداف کلان دولت و حمایت از کارآفرینان فعال در کسب و کارهای دانش-بنیان و داده‌محور از مهم‌ترین نتایج و فواید اجرای ابتکار داده باز برای جامعه و ذینفعان سازمان است. تقویت ارتباط با مخاطبان از طریق جذب آنها برای دریافت خدمات داده باز و مشارکت در غنی‌سازی و ویرایش داده‌های سازمان امکان‌پذیر می‌شود. مهمترین نفع جامعه از ابتکارهای داده باز دسترسی برابر به اطلاعات و افزایش عدالت اجتماعی، افزایش شفافیت و پاسخگویی به مردم در دولت‌ها و کاهش فساد است. Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk (2012)؛ Irhamni, Kumoro & Wahyuni(2018) و ابوالمعالی و پورعزت(۱۳۹۹) و Myros (2023) نیز دسترسی به شفافیت و پاسخگویی دموکراتیک را از مزایای ابتکارات داده

باز ذکر کرده‌اند. مزیت دیگری که ابتکار داده باز سازمان برای جامعه در پی دارد حمایت و رونق کسب و کارهای داده‌محور با ایجاد امکان دسترسی به داده‌های ارزشمند سازمان است که برای توسعه پلتفرم‌ها و سامانه‌های اطلاعاتی و نرم‌افزارهای خدماتی داده‌محور استفاده می‌شوند. جغتایی (۱۳۹۸) نیز تاثیر داده باز بر کسب و کارهای نوپا را در راستای حمایت از کارآفرینی مورد تاکید قرار داده است. فایده‌های ابتکار داده باز برای خود سازمان به مفاهیمی چون خلق ارزش، تحول سازمانی، ارتقای خدمات سازمان و در همین راستا ارتقای مرجعیت سازمان در سطح ملی اشاره دارد که موجب رونق پژوهش‌های حوزه داده و تقویت زیرساخت‌های فناوری از طریق جلب حمایت‌های مادی و معنوی دستگاه‌های حاکمیتی دولت می‌شود. با توجه به اینکه در ابتکار داده باز نگاه کاربردی به دارایی داده‌ای سازمان ایجاد می‌شود و از این داده‌ها برای منافع سازمانی و تولید راه‌حل‌های داده‌محور مانند پروژه‌های پردازش خودکار و توسعه خدمات سازمان استفاده می‌شود، در این مسیر برای سازمان ارزش‌های افزوده جدیدی خلق می‌شود. از طرف دیگر با گام نهادن سازمان در مسیر تحول دیجیتال و اینکه یکی از مهمترین حوزه‌های تحول دیجیتال ارزش نهادن به داده است، این امر تحول سازمانی را رقم می‌زند و موجب ارتقای جایگاه سازمان در محیط اطلاعاتی و افزایش رضایت کاربران می‌شود. Janssen, Charalabidis & Zuiderwijk (2012) و بصیرت، الهام؛ جودی، الهام (۱۳۹۶) خلق ارزش و ثنایی، تسلیمی، عبدالحسین زاده و خانی (۱۳۹۷) نیز ایجاد زنجیره ارزش را مشابه این پژوهش از مزایای انتشار داده برشمرده‌اند. در جمع‌بندی تحلیل مؤلفه‌ها و عوامل ابتکار داده باز در سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران باید گفت که ابتکار داده باز برای دولت‌ها و سازمان‌ها نیازمند برنامه‌ریزی، تامین منابع و زیرساخت‌های فنی و محتوایی است و با آموزش و ترویج فرهنگ داده باز، رفع چالش‌های مدیریتی و تدوین سیاست‌های مناسب موجب تحقق اهداف عالی در ارتقای خدمات و حمایت از کسب و کارهای نوپا، کاهش فساد و افزایش شفافیت می‌شود. سازمان‌های متولی ارائه خدمات اطلاعاتی مانند سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران نیز باید رویکرد دسترسی باز به داده‌های محتوایی و فراداده‌های خود را با تدوین یک برنامه منسجم در پیش گیرند. یک سند حکمرانی داده که شامل تمام جنبه‌های مدیریت و سیاست داده سازمان می‌شود، می‌تواند سازمان را در اجرای ابتکار داده باز رهنمون باشد. در اقدام بعدی نیاز است که خط‌مشی و برنامه استراتژیک

ابتکار داده باز تدوین شود که شامل همه الزامات و جنبه‌های این اقدام می‌شود. در این پژوهش سعی شد به این جنبه‌ها پرداخته شود تا در جهت اجرای ابتکار داده باز مورد استفاده قرار گیرد.

۵. پیشنهادها

پیشنادهای اجرایی

- افزایش کمیت و کیفیت فراداده‌های منابع که در سامانه‌های سازمان تولید و نگهداری می‌شوند.
- ایجاد سازوکارهای حقوق مالکیت معنوی برای انتشار داده‌ها
- ایجاد و توسعه زیرساخت‌ها و بسترهای تولید و انتشار داده
- تدوین سیاستها و خط مشی های ابتکار داده باز
- ترویج فرهنگ داده باز و توسعه آموزش‌های تخصصی داده‌محور در سازمان
- پیاده‌سازی سیاست‌های شفافیت دولت
- تقویت و توسعه منابع داده سازمان
- توسعه فرایندها و بسترهای مدیریت ابتکار داده باز
- جلب حمایت و مشارکت سطوح ارشد مدیریت سازمان در ابتکار داده باز
- مشارکت در برنامه‌های ملی مربوط به داده باز و شفافیت
- تعامل و همکاری با مجمع کتابخانه‌های بزرگ کشور (مکتب) برای ایجاد بسترهای اشتراک و انتشار داده باز
- تعامل با سازمان‌ها و نهادهای بالادستی مانند معاونت علم و نوآوری ریاست جمهوری برای جلب حمایت از ابتکار داده باز سازمان

پیشنادهایی برای پژوهش‌های آینده

- مطالعه و تدوین سیاست‌ها و راهبردهای ابتکار داده باز سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران
- شناسایی نیازهای آموزشی مدیران و کارشناسان در حوزه سواد داده با تاکید بر سواد داده باز
- فرایندکاوی با استفاده از الگوریتم‌های یادگیری ماشین در سازمان به منظور مدل‌سازی ابتکار داده باز

فهرست منابع

- ابوالمعالی، فاطمه السادات؛ دانش‌فرد، کرم‌اله پور و عزت، علی اصغر. ۱۳۹۹. الگویی برای شناسایی پیش‌ران‌های کاربست مدل حکومت باز در دستگاه‌های اجرایی ایران (مورد مطالعه: وزارت کشور)، مدیریت دولتی، ۱۲(۱): ۱۴۵-۱۷۴. doi: 10.22059/jipa.2020.289132.2630 (۱)
- بخت آزمای بناب، محمد و منتظر خراسان، حجت. ۱۳۹۶. بررسی روش تحلیل مضمون در تحقیقات با رویکرد کیفی، ارائه شده در سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و مهندسی صنایع، تهران. <https://civilica.com/doc/757021>
- بصیرت، الهام؛ جودی، الهام. ۱۳۹۶. داده‌های باز و دولت باز ایران، ارائه شده در اولین کنفرانس بین‌المللی فناوری اطلاعات؛ دولت الکترونیک و شهر هوشمند، مشهد. <https://civilica.com/doc/1770528>
- ثنایی، مهدی؛ تسلیمی، محمدسعید؛ عبدالحسین‌زاده، محمد و خانی، محمدحسین. ۱۳۹۷. تحلیل و ارزشیابی مدل‌های اکوسیستم داده حکومتی باز. پژوهش‌نامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۲(۳۴): ۶۰۹-۶۳۶. Doi:10.35050/JIPM010.2019.050
- جغتایی، عاطفه. ۱۳۹۸. شناسایی عوامل تاثیرگذار بر پذیرش داده‌های باز دولتی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی سبزوار
- رحیمی، نیاورانی، جلالی و یاوری. ۱۳۹۹. شاخصه‌های شفافیت و مبارزه با فساد و تاثیر سنج‌ها و موازین بین‌المللی، پژوهش‌های اخلاقی، ۲(۴۲): ۲۶۱-۲۸۸.
- قانع، محمدرضا. ۱۳۹۸. داده‌های باز و توسعه پایدار، خیرنامه الکترونیکی انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران، ۳(۳). <http://ilisasrb.ir/nameh/index.php/component/content/article?layout=edit&id=124>
- قلیچ‌خانی، مصطفی؛ ابطحی، عطاءالله. ۱۳۹۶. ارایه مدلی برای ارزیابی آمادگی فعالیت‌های داده باز، ارائه شده در سومین کنفرانس بین‌المللی مدیریت، حسابداری، و اقتصاد دانش بنیان با تاکید بر اقتصاد مقاومتی، تهران
- مازوچی، مجتبی و مرادی، محمد. ۱۴۰۰. ارائه یک روش جامع ارزیابی داده‌های دولتی باز با هدف بهبود کیفیت دادها و افزایش اقبال شهروندان، تعامل انسان و اطلاعات، ۳۲: ۴۷-۶۵
- مسافر. ۱۳۹۵. ارائه مدلی برای ارزیابی آمادگی داده باز دولتی (مطالعه موردی مجموعه ریاست جمهوری)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران
- هراتی، مسعود و پوراحمدی، معین و ستارچه، حسین. ۱۳۹۹. شفافیت و داده باز؛ ظرفیتی برای خط مشی‌گذاری عمومی، ارائه شده در دومین همایش بین‌المللی انسجام مدیریت و اقتصاد در توسعه، تهران. <https://civilica.com/doc/715461>

References

- Attard, J.; Orlandi, F.; Scerri, S. & Auer, S. 2016. A Systematic Review of Open Government Data Initiatives, *Government Information Quarterly*. DOI: 10.1016/j.giq.2015.07.006
- Bauwens, M.; Restakis, J.; Dafermos, G. & Figueiredo, J. 2015. Commons Transition: Policy Proposal for an Open Knowledge Society. *Amsterdam .P2P Press*
- Charalabidis, Y., Zuiderwijk, A., Alexopoulos, C., Janssen, M., Lampoltshammer, T., & Ferro, E. 2018. Open data evaluation models: Theory and practice. *Public Administration and Information Technology*, 28: 137-172. Available on: https://doi.org/10.1007/978-3-319-90850-2_8
- Chiware, E.R.t. 2020. Open research data in African academic and research libraries: a literature analysis, *Library Management*, 41(6/7):383-399. DOI 10.1108/LM-02-2020-0027
- Ezema, I. J. .2019. *Management of Open Government Data in Nigeria Academic Libraries: Status, Challenges and Strategies*, Paper presented at: IFLA WLIC 2019 - Athens, Greece
- Jackson, B..2021. Open Data Policies among Library and Information Science Journals, *Publications* , 9(2), 25. <https://doi.org/10.3390/publications9020025>
- Libraries and Open Data in 2021: Access, Skills, Engagement. 2021. IFLA available on: <https://www.ifla.org/news/libraries-and-open-data-in-2021-access-skills-engagement>
- Irhanni, A., Kumoro, W and Wahyuni, N. C. 2018. *Open Data Network of Asean Foreign Affairs Ministry Libraries: a feasibility studies*. Paper presented at: IFLA WLIC 2018 – Kuala Lumpur, Malaysia
- Janssen, K. 2011. The influence of the PSI directive on open government data: An overview of recent developments. *Government Information Quarterly* 28: 446-456. 10.1016/j.giq.2011.01.004.
- Janssen, M., Charalabidis, Y., & Zuiderwijk, A. 2012. Benefits, Adoption Barriers and Myths of Open Data and Open Government, *Information Systems Management*, 29 :258–268. DOI: 10.1080/10580530.2012.71674
- Lincoln and Guba Lincoln, Y.S. & Guba, E.G. 1985. *Naturalistic Inquiry*. Newbury Park, CA: Sage Publications. Retrieved from <http://www.qualres.org/HomeLinc-3684.html>
- Mc Dermott, P. 2010. Building open government. *Government Information Quarterly*, 27:401-413
- Myros, K. 2023. OPEN CITY: Applying participatory planning theory to open data initiatives, *Master Dissertation, Harvard University*, retrieved from: <https://dash.harvard.edu/handle/1/37375212>
- Niggemann, E. 2012. The importance of open data to national libraries, *Paper presented at: IFLA WLIC 2012 – Helsinki, Finland*
- Throgmorton, K.F ; Norlander ,B & Norlander, C.L 2020. Open data in public libraries: Gauging activities and supporting ambitions, *Proceedings of the Association for Information Science and Technology*, 57(1). <https://doi.org/10.1002/pr2.321>
- Toogood, S. 2021. Barriers to Implementation of Open Data Strategies in Small, *Medium, and Large Municipalities in British Columbia*, *Master Dissertation, University of Victoria*. Retrieved from: <https://dspace.library.uvic.ca/handle/1828/13641>

Components of the open data initiative in the National Library and Archives of Iran

Mahboubeh Ghorbani*

PhD in Library and information Science, Assistant Professor of National Library and Archives of Iran, Tehran, Iran.

Email: mahghorbani1353@gmail.com

Abstract

Objective: Considering the importance of data in the development of the services of the National Library and Archives of Iran, it is intended to identify and categorize the components of the open data initiative in the organization.

Method: The research is an applied one and has been done with a qualitative approach using thematic analysis method. The statistical population of the research was 15 managers and specialists of the organization who were selected with a purposeful method due to their experience and knowledge in the field of data. The data was collected through semi structured interviews and analyzed and coded with thematic analysis method in MAXQDA.

Findings: The components of the open data initiative, were categorized into 4 main themes. The first theme is the requirements of the open data initiative, which includes the creation and development of platforms for production, quality and dissemination of data, development of management processes, promotion of open data culture, creation of intellectual property rights mechanisms, implementation of government transparency policies, and development of education. Specialized courses, and participation in national programs. The second main theme of the existing includes the data and metadata of the organization, the infrastructure of extraction and preparation, publication and sharing of data in standard formats and appropriate search facilities, the support of the senior management

with Adopting appropriate policies, specialized positions and specialized skills in the organization and national and international experiences and methods. Obstacles and limitations are the third theme, which includes the technical problems of production and preparation and data access limitations, the incompatibility of specialized processes with the goals of the open data initiative, lack of attention to the importance and lack of policies and guidelines. Management problems and problems are associated with limited knowledge and specialized skills, lack of updating information and data of systems and databases. The fourth main theme is the benefits and results of the open data initiative, which includes two groups of program benefits for the organization and for outside the organization. Benefiting the society, communicating with the audience, realizing the government's goals and supporting entrepreneurs, external organizational results and the development of data-oriented research, organizational transformation, creating value, improving the services and reference of the organization, gaining organizational benefits, strengthening the technological infrastructure and in general Organizational benefits are one of the positive results of the open data program for the organization.

Results: The open data initiative requires planning, provision of technical and content resources and infrastructure, and by educating and promoting the culture of open data, solving management challenges and formulating appropriate policies, it achieves excellent goals in improving services and supporting businesses. New works will reduce corruption and increase transparency. Organizations should take the approach of open access to their content data and metadata by formulating a coherent plan.

Keywords: Open data initiative, Open access, Open government, National Libraries and Archives of Iran, Transparency

محبوبه قربانی

دکترای علم اطلاعات و دانش‌شناسی از دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران است. ایشان اکنون استادیار سازمان اسناد و کتابخانه ملی ایران است. حوزه‌های سازماندهی اطلاعات، علوم داده و کتابخانه سبز از علائق پژوهشی وی

X ۱۳ xx | دوره xx | شماره x

است. با انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران و کمیته کتابخانه‌های سبز و پایدار ایفلا همکاری حرفه‌ای دارند.